

గయోపాఖ్యాన నాటక భజన.

బ్రహ్మశ్రీ కోనూరు భోగిలింగదాసుగారి శిష్యులమయి,
బ్రహ్మశ్రీ మండా హనుమచ్ఛాస్త్రిచార్యులగారి చతుర్థపుత్రులమగు

చాలకవిమండా సన్యాశయ్యచార్యులుచే

సమగ్రనాటకమునకు భజనరసము కల్పింపబడునట్లు పారితోష్యములతో
వివిధముల బడినది.

సత్సమగోదాపాక్షిణి, విశ్వనాథాయాకా, వేలివెన్నపాస్ట్ర,

కా ల రి .

ముద్రాపాత్రులు 1000 పాత్రులు.

శ్రీరామాప్రసాద సంఘ ముద్రాపాత్రులు,

రాజమహేంద్రవరము.

1930

రిజిష్టరు కాపీకట్టు

[వెల 1-0-0]

శ్రీ రఘు.

శ్రీకృష్ణ సరస్వతీ నేత్రము

గ యో పా ఖ్య న నా త క భ జ న

ఇది

శ్రీహృదయ కోసూరు గోగలింగదాసు గారిభిష్యంబును బ్రహ్మశ్రీ మండా
పాపయ్యాచార్యులుగారి చతుర్థ పురుషులుగను

'బాలకవి మండా సన్యాశయ్యా చార్యులుచే

సమీప నాటకపద్ధతిని భజన జనాని ముక్తంబగుటయల పారిషేమట్లతో
రచియించి బహుద.

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా, నిడదవోలుతాలూకా, వేలివెన్నపాకొట్టె,

కాల్లం.

మొదటికూర్పు 1000 పాములు.

శ్రీరామోత్సవము ముద్రాతియు,

రాజమహేంద్రవరము.

1930

[రిజిష్టరు కాపీకైటు]

[వెల 1—0—0]

ప్రంథికై:

కాల్గి హస్తప్రసాదం, బొంబాయి నుండి వచ్చిన వస్తువులు తాను
 రచించిన గ్రంథాలను అందరికీ చూపించుచున్నాను.

ప్రపంచాంధ్ర మహాశయలారా !

నవరసాలంకార కోభితంబై యలరారు చుండెడి యీగయోహా
ఖ్యానము తొల్లిపద్యకావ్యాది వివిధప్రబంధ రూపములుగా అనేకకవిము
ఖ్యులచే రచియింపఁబడి యుండినను అయ్యవి యిప్పటికాలానుకూలమగు
భజన నాటక సమాజకులకనానుకూలములై యుండుటఁ జేసి నామిత్ర
వర్గంబుననొందరు రసగ్రహణ పారీణులు కమంగమ జింతితులై తమసం
ఘమందలి విద్యా వయాగుణాదులక గమపిన్నయైన నేనప్పటప్పట శక్తి
కొలది చిన్న చిన్న పద్య గద్య పదామలనల్లుచుండుటజేసి నన్నుంగాంచి
మిత్రమా! ఐహికాముష్మికదాయకం బగు నీ గయోహాఖ్యాన గ్రంథ
రాజము భజననాటకరూపంబునరచియింతురేని సర్వజనానందబై యలరా
రుటయేగాక మామనంబులనత్యంతానందవాప్తిమగ్నంబొనర్చు లాభంబు
నన్బొందుమనని యనేకవిధంబుల బ్రోత్సాహనంబొనర్చు నేనల్పవిద్యాప
రిచయుండనయ్య సర్వవిద్యాసంపన్నులరగు నా మిత్రవర్గానుజ్ఞయే నా
కుంగల విద్యాబలంబుగా ధైర్యంబంకి చీగ్రంథము శ్రీకృష్ణసరమాత్ముని
కంకితంబుగావ్రాయ సాహసించి పూర్తి జేసి యస్మదీయ సద్గురుతుల్యుల
గు బ్ర॥ కాలూరు సూర్యనారాయణాచార్య కవిగారు, మద్గురువరేణ్యు
లగు బ్ర॥ కోసూరు భోగలింగాచార్యదాసుగార్లకుఁజూప వారు నాయం
దుంగల నాత్మ్యంబున గ్రంథంబునన్గు కొన్నిదోషంబుల నవసించి
వత్సా! నీవు బాలుండవై నను నీకుంగల విద్యావిషయభక్తి జ్ఞానకీలాదుల
నసంతాభివృద్ధి నొనర్చుచు అష్టమిశ్వర్యసంపన్నునిగా నీకృతినాయకుం
డగు శ్రీకృష్ణసరమాత్ముఁ డొనర్చుగాత? య్య యాశీర్వదించి గ్రంథ
ప్రచురణంబుచకు శలవీయ నే నసంతసంతసంబున ప్రదర్శించి ప్రచురింప
నుద్యమించి కృతార్థుడనై తిని.

కాల్గి,
1.1.1980. }

ఇట్లుబుధవిధేయుఁడు,
బాలకవి మండా సన్యాశయ్యుచార్యులు.

టిప్పణము

అద్యులారా! యీ బాలకవి సన్యాశయ్యా చాడ్యులు బాల్యము నుండియు పెద్దలయందు విశయమును, భూతదయయును, పేదలయందు కనికరమును, భగవంతునియందు భక్తిగలిగి మెలంగుటంబట్టి పరమేశ్వర కటాక్షమువలనను బాల్యమునుండియు నిద్యలయందత్యంతాభిలాషయు నుగలవాడగుటంబట్టి యిచ్ఛుడిట్టి సామాన్యకవిత్వము గలిగి భజన జనోపయోగమగు నీగ్రంథము తోచియుండును. ముమ్మందుపరమేశ్వర కటాక్షము పూర్ణముగా గలిగెనేని కవిత్వమందత్యంతపరిచయం డై యోగ్యగ్రంథము లనేకములు రచియించగల్గునని నాశమ్మకము. యీ తమ విశ్వకర్మవంశసంజాతుమను నిర్మలాంతరములను, గుణశాలియును గావున పరమేశ్వరునియందు భక్తియును కవిత్వమందపేక్షయును గల్గినకతంబున నీచరిత్రావ్రాసెను గాని విద్యాభాంభికముచేగాదు. గావున నిందలి పాఠశాఖులు యెడల చదువగుటకును తురుగాక! మరియుకవి త్వమందల్పజ్ఞుండయినను నీయలకు వినిపించుచుట్లకో సులభసైలితో వ్రాసినందుననే బాలసంతసించితి.

వ్రాసినారు భోగలింగదాసు,

వేదవేదము.

ది 26—12—29

గురు సుతి.

శా. శ్రీరామా ప్రియభక్తులున్ నిరతమున్ । శ్రీగల్లు వాగ్భాషులున్
సారంబాప్సగ సండితానభులచే । శాభాషవిన్ నిత్యమున్
యీరాషింబునెల్ల మానవులకున్ । యింపొందియున్నట్టికో
సూరాస్వయ్యులు భోగలింగగురునిన్ । స్తోత్రించెదన్ పీఠికన్.

(కృతి)

శా. శ్రీవెక్కుంఠపురాధినాథమయినే । నేవెందుచిత్తంబుచన్
భావాతికమహాత్మకా సువరా । పాలించునాదీరునిన్
రావాసీవునుభంబులిచ్చి నను గా । రాబుంబుచన్ గావుమా
నీవేనాకిక దిక్కుయంచు నెవలో । నేవేడితిన్ నూధవా.

శా. నీమీదన్ కృతినీయగా దలచినా । నేర్పొప్పనీగ్రంథమున్
స్వామీవాగ్రతి గొంచునాయన కృపన్ । స్వాంతంబుచన్ దుంచెయున్
యేమిన్ బాగును జేయకుండగమదిన్ । యెల్లప్పుడున్ బోవుమా
రామా ! తప్పలు నెన్నకీమెడల రన్ । నీక్షించు విశ్వంభరా.

క వి వ ం శా వ ల్లి .

ఉ. ధారుణివిశ్వకర్మకుల । ధాముకు యెర్కయనామ ధేముకుం
మారుకు మల్లయాచార్యుకు । మారుకు పాదయభర్మమూర్తికిన్
పూరులుస్వకుంభరయ । శోగుణగణ్య ప్రశాంతమూర్తులున్
పూరులు మెచ్చుట్టినుకు । శాత్తులం నూర్పురుగల్గెపు తులెనున్.

సీ. కృతకలి కేష్టుండు । యింగితల్లుండు జ

గన్నాధుకుంబును । సున్నవాడు

యైననీరభద్రయాత్రు । ఖనిష్టుండు

మల్లయాచార్యుండు । మహానీలసర

వారితర్వాతను । వనిత మాణిక్యాంబ

సన్యాశి యాచారి । చక్కగాను

గడ్డిమాంబుకు మేము । ఘనముగా జన్మించి

నర్తించుంటిమి । నాజనాభ

తే. గీ. అభవచసగోత్ర మమరియు | నవనియందు
 సూత్రమభవచ్చ యందురు | సూటిగాఁ
 లిగిత్రయాక్షరైయప్రవరయు | దగియు సామ
 శాఖయ భవచస రుషిసు | శ్రాంతమయ్యు
 ధరణి ముండాన్వయమునందు | దచరినాము.

ఇట్లు భక్తజన విధేయుడు,

బాలకవి మండా సన్యాశయ్యాచారి.

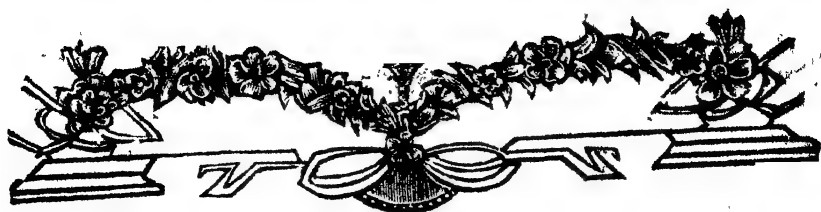
ఈ భజన నాటకమునందు వచ్చు పాత్రలు

పురుషులు.

- 1 శ్రీకృష్ణుడు (ద్యౌరకాపురాధిపతి)
- 2 బలరాముడు (కృష్ణుని యగ్నిజుడు)
- 3 సాత్యకి (కృష్ణుని సోదరుడు)
- 4 అక్బారుడు (కృష్ణుని చెలికాడు పరమభక్తుడు)
- 5 గయుడు (గంధర్వరాజు)
- 6 పుష్పదంతుడు (గయునిమంత్రి)
- 7 నారదుడు (బ్రహ్మమానస పుత్రుడు)
- 8 బ్రహ్మ (సత్యలోకాధిపతి)
- 9 ఈశ్వరుడు (కైలాసపతి)
- 10 ధర్మరాజు
- 11 భీముడు
- 12 అర్జునుడు } (పంచపాండవులు)
- 13 నకులుడు
- 14 సహదేవుడు
- 15 అభిమన్యుడు అర్జునుని కుమార్డు
- 16 కిరాతకులు (ద్వైతవనమందుండు బోయవాళ్లు)

స్త్రీలు . .

- 1 దుక్కడి } శ్రీకృష్ణుని భార్యలు
- 2 సత్యభామ }
- 3 సుభద్ర (కృష్ణుని సోదరి)
- 4 చిత్రరేఖ (గయునిభార్య)

గ యో పా ఖ్యా న నా ట క భ జ న .

ప్ర థ మా ం క ము .

—♦ విఘ్నేశ్వరార్ధే —

హిందుస్తాని కన్నకాంతా

1. పల్ల॥ శ్రీవిఘ్నరాయ । త్రివిధపాలనా । వైద్యహతుకామమ్ము
దయతోను గాత్రమూ ॥శ్రీ॥
2. అను॥ కాత్యాయనీపుత్రా । కల్పవృక్షతా
అత్యంత కృపతోమమ్ము । ఆదామమదేన ॥శ్రీ॥
3. చెరుపు జేయాకు మనినిన్ । శేరి మొక్కేడమయ్య
శార్వాణి పుత్రకామము । సుగుణ బోధినిదే ॥శ్రీ॥
4. జగతి యీకాల్ధరీపురవాసజ్జన । సన్యాశ్శయ్యాశ్రయ సతతాము
నేలుమూ ॥శ్రీ॥

—♦ సుస్వతీస్థానార్ధే . ♦—

అమగుక్తేన సావేరిరాగం—అటతాళం.

1. పల్ల॥ వనజోద్భవురాణీ । వాక్సతి బోధివుమా
ననయామువేడేదమమ్మా ॥ప॥
2. అను॥ కనకాకుండలాధారి । కల్యాణి శుభవాణి
భణిరాజ నిభవేణి । ప్రిణత గీర్వాణి ॥ప॥
3. సారాసదళనేత్రి । స్వర్ణసుందరగాత్రి
వారీజోద్భవమైత్రీ । వాణీమొక్కేడమమ్మా ॥ప॥

4. ధరనూ శ్రీకాల్హరి | పురవాసుడై యున్న

వరసన్యాశాఖ్యనకూ | వరమూ లొసగి బోవు ||ప||

చుట్టుకీర్తన—హిందూస్తాని తోడి—చతురశ్రీ.

1. పల్ల|| గంధర్వ చరితము వినరయ్యా | ఘనులార మీరలు మన
రయ్యా ||గం||

2. అను|| బంధనముల బాపున్ | పరమార్థ సుఖములజోపున్
నిందలెల్లనువాపున్ యా - నంద సుఖములజూపున్ గాన ||గం||

3. బాబులాముమేమూ | పరిమేనువేనుచున్నాము
గేలుమోష్టి భక్తిన్ | గానాముజేయుచు రక్తిన్ గలిగి ||గం||

4. తప్పలెన్నకుడయ్యా మేము | దైవభక్తులమయ్యా
బప్పలూగానొచ్చరిక | నెరు జూపుట మంచిగాన ||గం||

5. వసుధకాల్హరిపురమూ | వాస్తవ్యుడు సన్యాశయ్య
వాసుదేవుడు వాన్ నిక | భాసునంబుగ బోవుచున్ గాన ||గం||

(శృంగుడు స్రవేశించును.)

(తనలో) బలే యేమి యీ బృందావన రామణీయకము చల్లని
సిల్లవామువలచే మనస్సున కానందము గలుగుచుండెనుగదా.

బారువారాగము—సంగు.

పల్ల|| అహో యీ బృందావనమూ యెంతో! అందమూగ
నుండెన్ ||అ||

అను|| నోహో యీపుష్పతరులజూడ | హాయలుమించి
యుండెన్ ||అ||

మి|| బహువిశాల తర్రమైయొప్పు | బావులు జల యంత్రీముల్
నాహా వసంతముతువు! నానందము నొనగొనుండె ||అ||

వ|| దీనిని వర్ణించుటకు వెయ్యిజంహలుగల్గిన యనంతనకై ననూ
తరముగాదు.

చుట్టుకీర్తన—బారువా—చతురశ్రీ).

1. పల్ల॥ బృందావన సోయగము । విధాతవశమ వర్ణింపగ ॥బృ॥
2. అను॥ చందన తరువులనుగూడి । చాంపేయా లతలల్లియు
నందినర్కములుపోగడ । లండమొంది యున్ననహహ ॥బృ॥
3. కదలీ ఖరూరపవన । నదమల శ్రీనారకే
విధితములగు చూతపోత బరగికానులుక్ గలచూ ॥బృ॥
4. మల్లెలు మొల్లలు నాజులు । చూరకీగులానితలు
వల్లానంబున నృసిము । లల్లియును నాన్నవారి శిష్యు
5. జంద్రీకాంతశిలలు మోలు । కలభూరితా
సుందరతరైయెయు । కలబులులు గల్గినచూ ॥బృ॥
ధరణిలో నన్యాశయ్యాల్లు । నదిమృజ్జే నమేనుని
కరుణారసమున నెలసిని । నుగూలు మొదల యు ॥బృ॥

వ. ఇది నర్మించుటను నేను కైదుచు నున్నాను. నేను కొంత
తడవీపచ్చని కనర్పమున నున్న స్పటిక రాజ్యపు సూర్యుని చూచి గాము
జేసెదను.

(అని ముసీగా ముదేయు.)

(అంతట రుక్మణి నర్మభాములు చూచివేళితురు.)

రుక్మ॥ నర్మ॥ పూజేశ్వరీ చూభమగుగాక తుభమగుగాక!

(అని నర్మనర్మించును.)

కృష్ణ॥ సుందరుగార సర్వరమే జలక్రీడ మునోత్ససంబగుగాక!

రుక్మ॥ పూజేశ్వరీ త్రిలోక పూజ్యులగు తమబాల్య కీడావిహారములచేతబవిత్రస్తానంబైన బృందావనమునకు వచ్చితిమి గావున నిచ్చటి విశేషములు గొన్నింటిని విని సంతోషింతము.

సత్య॥ నాయభిప్రాయమదియే మహాత్మ్య.

కృష్ణ॥ కాంతలార! నా బాల్యక్రీడలు దలంచిన మున్నున కానం
దముగలుగుచున్నది.

సీ॥ మదవతులార! యీ । మహిభారముకొదీగ్న

జన్మించినాడ యీ । జగముచందు

వినుదేవునకు పుట్టి । వైభవై ని

అప్పుని గిట్టెను । మహాభయ

మాయకొంచుకున్నది । మిడియించునియెంచి

మూర్ఖత్రానుని । ముగ్ధమంచు

గొంతుకొన్నది । గోపకేడుగుంచు

సుందరీమణిచ్చి । సురచిరముగ

తే॥ సీ॥ మరల నరుడెంచి యెప్పటి । మార్గమునను

మధురకేతెంచియుండెనా । మూర్ఖమను

నేను కేల్లెల్లో బాల్య । నియతిగడపి

సేసలం ద్వంచులదినే । జెప్పనేల.

సత్య॥ అనుగుక్తక—బారువారాగి—అటతాళం.

ఈగాథమాత్రంజీ । యింపూగ నెరిగింప

బాగుగనేపుడు । బహు సంతోషమున వింటి

రుక్మ॥ ఇదియంతయు బ్రహ్మనూనపుత్రుడు మాత్రంజీ కెరిం

గింపనేను వినియుంటిని.

కృష్ణ॥ అనుగుక్తక—రావేరిరాగము—అటతాళము.

1. పల్ల॥ వినుడీ యోసుందరులార । మునునే విహరించు స్తలములివి

గనరా ॥వి॥

2. అను॥ గనుడీ నెచ్చాట । గానాముజేయుచు

ప్రనుపాడి యీవనిని । పశులాగాచుచునుంటి ॥వి॥

3. చట్టి చిక్కములాను | చంకాను బైబుక
నట్టిగలా దిరుగుచూ | నాలాగాచుచునుంటి ||వి||

4. గళమూర గురివింద | నరులూను ధరియించి
చూచుల చిరుగజ్జ | మరును పటియించితి ||వి||

5. పిల్లల గోగ్రహిణి | ప్రియమూగ బాహు
చిల్లారి దూహలు | చింతలూ వ్రొక్కా గ ||వి||

6. అల్లాలల్లగి మేము | నానాలు నామము
చల్లాచల్లగుచు | చట్టిలు కంచితమి ||వి||

7. సన్యాశాస్త్రినినేలే | సన్వేష్టమండనై
కన్యాలంపర గలన | యెన్నో యాటలు నాడితి ||వి||

న|| మదవతులార యింకా నెన్నియో మహాములు జేసియుం
టిన గాని అనశ్చంద్రుల విరుగు.

చుట్టుకీర్తన—సన్యాశిరాగం—చతుశ్శ్రీ.

పల్ల|| ఇహ్యుహేరుహ శాఖలందునే | నింపుగాను మురబట్టి పాడితి ||ని||

అను|| సమృద్ధి కను కాంక్షలారే నే | నాట్యమాడిట్టి స్థలములివిగో ||ని||

మి|| క్రిష్ణునినుచు గోప్రమందలెల్లను | కాళ్ళజుట్టునుచు సంతసింపగ

రమ్ము పోదమంచు బాలులెల్లరు|రాధకృష్ణయనుచు బరుగులిడగ ||ని||

సమృద్ధులచేత మానులెల్లను|యిమ్ముమీర సన్న పేరుచుండగ

అమ్మతోడి జెప్పకుండ నేట | యల్లెవచ్చి పనితంబుచేతను

మి|| కొమ్ములెల్ల పంగదీసి క్రిందకి | కోతులాట యామకోనుచు నుండగ

సాములన్న దికిజేరె సయ్యా|సుగుణాత్మా పోదమనుచు వేడగ ||ని||

రుక్మ|| సత్య|| నాభామహాసంతోష నివృత్తుల జేసితిరి ధన్యుల
మైతిమి. (అని సమన్వయింతురు)

(తెనలో బలరామ సాత్యకులు)

కౌరవైతానకులార కృష్ణభగవాను డెచ్చట నున్నవాడు నూ

రోద్యమము కావచ్చుచున్నది. అన్యము నిచ్చుటకు యమనానదికా
బోవలయును.

కృష్ణు! చెనియొగ్గి విని, అదిగో నాసోదరులు నిర్దురు వచ్చుచున్నారు
సూర్యుడువలెను చూడెను. మనవసునా మిరిక. మిమి
నివాసంబులను బోయి జలక్రీడా నన్నాచునుబోయెను యా
నమమ దివాకరుడు అన్యవిధి పూర్తిజేసెదమా.

(అనుచుంక స్త్రీయ నందరూ నిష్క్రమింతురు.)

(బలునామ సాక్షకులు క్రికిరింపుదు

కృష్ణు! అగ్గిగా నమస్కరింతు.

బల! శీఘ్రమే జలక్రీక మహా నైవ విశ్రిష్ట.

సూర్య! అగ్గిగా శుభమగుగాక శుభమగుగాక.

కృష్ణు! సోదరా సర్వజనులూ స్నానముచేయెడిగా.

సూర్య! తమ మాట్లాడే సందరూ సునిష్ఠుడై యుండు.

(అందరూ యమునానదికాజేరి) వ్రతమును మానమునా విడుదలని

సాంగు.

1 స్వామి ధామా ను మృత | నాను - మృత సోదరులగు

నీమమృత గొల్పెనమా | విజయోత్సవమునా

2 నీమృతము దాహితి | నెల్లదామృతమునా

కమలమిరి కరుణజూపు | కామత ఫలదామక సూర్య!

3 రమ్మకేగనే మమ్మల | రయమర గానామటమను

యిమ్మహి పన్యాశాభ్యుని | యింపుమిం బోమస్వామి || పల్కి

వ॥ పేత్రిభునరక్షక సర్వజగదానాన నీతినియును శోకింతునే

సర్వపాపములు బాముల గదా. దినాకానా హృదయపాపములే

నమస్తే నమస్తే.

(అని వ్రదకము వదలకమునుపే శౌరి దోసిటతమ్మి బహుఁగ.)

కృష్ణు॥ (శ్రాద్ధిముతో నునకమును పారబోసి, అరే దురాత్మ యూదాంధ నిష్కారణ వివాదాపేక్ష యెవ్వండవురా నీవు (అని పైకివీక్షించును.)

బల॥ (నివ్వెరవడి) నోవరా కృష్ణపరమార్థ సత్యాగ్రహ సంవన్న చిత్తుండనై యేల యీరీతి. మనస్సల్లకల్లోలము జేసుకొనిమొకవు. నీకెవ్వరే మహాకారం బొనర్చిరో సత్వరంబున తెలియబల్కుము.

కృష్ణు॥ అగ్రీజా సకల భూతక్రికానంజగు దివాకరులకు ఆర్ఘ్యప్రధాన లోలుండనై పరమ నిష్కాగృష్ణమూర్తినై యున్న నీ నాహస్తముల ప్రియంబులచేయి సంతుడై కోరించితిని.

సాత్వ॥ అట్టి మానభాగ్యుండు నిచ్చిడై యుండునోగదా!

కృష్ణు॥ (శ్రాద్ధిముతో, క్రిందన ముఖోద్భ్రష్టుడైన యాపరమేష్టి సిద్ధ సాధ్య, యక్ష, గంధర్వ, కింశరులు, సహాయులై రచిత్త కార్థము నిల్చియు నిర్తరుగాక. మోయ చక్రాయుధంబుచే నద్దు రాత్ముని యమాలయంబున కరుగొ బుడెడ.

సాత్వ॥ ఈసూర్యభగవానుని యపిని తెలియుకోమో.

కృష్ణు॥ (శ్రాద్ధిముతో) ఓహూర్య భగవంతుడా హూమస్త సప్తభావునామ ధేమాను తెలిసికొనెదని సమీక్షిస్తాగర్హ్యునిను మముష నిన్ను సానబట్టుటకు బంధించిన చందంబుగా నిన్నిప్పుడే గట్టిగా బంధించెద గావున సత్వరంబు తెలియబల్కుము.

(సూర్యుడు పౌత్యక్షమై.)

వ. హే క్రిష్ణపరమార్థ! యీమహరాధము గావించిన దుర్మా

ర్గుండు నిషధగిరిపై నున్న మణి పురాణీకుండగు గయుకు.

కృ॥ (శ్రాద్ధిముతో) ఓహూయ్యుగా సాత్వకీ యటా విసుకు.

చ॥ గయమున నెందుజొచ్చినను । కావని రుచి యిట్లడించినా
నయముగ నాత్మబంధువులు । నన్ను మరల్పగ నేగుడెంచినా
రయమున వాని మస్తకము । రంజిత నాకరిచకృతాచే
భయమున సర్వభూతముల । పారగ దృంచి ప్రభా వెలింగెదన్.

చ॥ నిలకడజెంది భావశీక । నీరథి గురికిర నింగివారిల్ల
పలుమరు మేరువుగ గవలి । పారగజొచ్చిన పద్మజాదులున్
యిలకరుడెంచి వేడినను । యిష్టులు నేను విరోధమూనినా
బలిమిని వాని మస్తకము । పట్టి వధించక కోరినూరునే.

వ. అదియు నున్గాక;

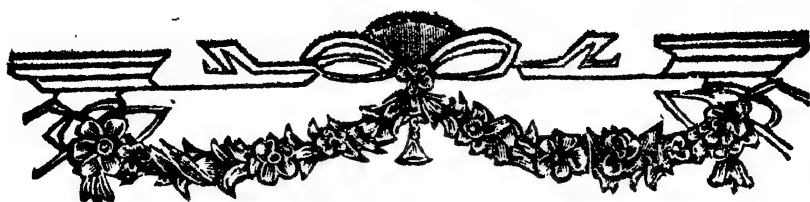
ఉ॥ మాయగ వద్దుకాళ్ళకుని । మంటను గల్పకముండునేరినే
నూనుడగాను దేవకికి । సుందరుడౌ వసుదేవమూర్తికిన్
గాననుజుండ నీయిలను । గాంచగనే బలభంగిమూర్తికిన్
నేనుదయించలేరనును । నికలముగా యమని సుమనసన్.

వ. సాత్యకి నీవు యవరోధజరణులు మన్నంబునకు రావలదని
చెప్పి దోహ్దానిసొమ్ము. నేను సంద యరోడలను వెలికించి వచ్చి ప్రతి
జ్ఞ పరిపాలించెదను.

సాత్య॥ మహాత్మ చిత్తము. (అని అంతరూ నిష్క్రమింతురు.)

ప్రథమాంకము సంపూర్ణము.

గ యో పా ఖ్యా న నాటక భ జన .

ద్వితీయాంకము.

(గయుడు అతని భార్య చిత్రరేఖయు మంత్రి ప్రవేశం.)

గయు॥ అయ్యో! మంత్రి! పుష్పకంఠ. నేను యేరుని వచింపువాడ.
బ్రహ్మలోకమునకువోయి యూపరమేష్ఠిని దగ్గించి వరంబులొం
ది వచ్చితిని సంతోషము లేక పోయెనుగదా? నేను గగనమున
పోవుచును క్రిందికి నుమిచు చది క్రీకృష్ణ భగవానుని దోసిట
పడినట్లు. నందుచేత్రోధా. క్రాతుడై చక్రముచేనాశిరము దృం
చెదనని ప్రతిజ్ఞ బట్టె. యీసందర్భము నాకాశవాణివల్ల నెరింగితిని.

చుట్టుకీర్తన—సన్యాసి—చతురశ్ర.

1. పల్ల! విషయా యేహాని దౌర్బాగ్యవిచిత్రసుఖశాశ్వ పుష్పకంఠ॥వి॥
2. అయి! గయమిక ప్రాయకాలచందము । నను నచ్చు ఒక్రహాకినే
నెట్లు పహింపగలను. ॥వి॥
3. లేరా జగమునందు తెలియక జేసిన యపరాధులు నేనులులేరా!
మరినాకిక నెవ్వరులేర । మాయమయచు హారికీ జెప్పగలేరా!
సరకుగొనక బ్రహ్మపాలికేగెద । సన్యాశాఖ్యుని వరదునాననే
నరుగకమాన ॥వి॥

న. మంత్రి! పుష్పకంఠ నీబిడ్డల చాట్టున నాబుడుతల నొక కం
టిని జూడును. భార్యనుజూచి, దేవీ నీవు చింతింపవలదు.)

చుట్టుకీర్తన—ముఖా—చతుశ్ర—జై లాగు.

- 1 పల్ల॥ ప్రాణేశ్వరి విధిరప్పదు । ప్రాంతామిట్లామ మనకు ॥ప్రా॥
అను॥ రామన్నది రాకమా । నునే యెంతటి వానికైన ॥ప్రా॥
- 2 చిత్ర॥ ప్రాణేశ్వరి మీరింతటి । ప్రజ్ఞామయి రైయుండియు
యీనాట్కి దీపవృత్తి । బూపట మీకిది చెల్లునే
గానలోలు డమిర దయా । కరుణని మునుపలేదె
గాన వాని చుణములను । గని వేడిన భయముగలదె ॥పా॥
- 3 గయు॥ భయముగాక నేమున్నది । ప్రజ్ఞజూప నా యడకీ
లయ కారునలెనా హరి । సనుజంప ప్రతిజ్ఞబూనె
రియమున మనముండేగి । రాక మానునే మృత్యువు
దయచప్పిన హితోడను । పగునె మనకు పంతగింప ॥పా॥
- 4 చిత్ర॥ పోనిమ్మందెన మనము । పోయి దామున్న కాదె
కానరాకయుండి కొంత । కాలమైన గమనచచ్చు
అననినాళ్లుని కోపము । యూదె కొన్నాళ్ళకైన
మానుగ మీరింపులకై । మరయేమనకను జేయుడు ॥ప్రా॥
- 5 గయు॥ యింతవెరి యెందైనను । కాంతరంగలదే యరయగ
కంతుజనకు డరుగెట్టి । ప్రాంతము లెందైన గలవె
అంతరిక్షమతనికి పద । మైయుండునెగదె జూడగ
చింతశేయ నలసంద్రము । జెప్పనతని యునికియెగద ॥ప్రా॥
- 6 చిత్ర॥ అటులైనను మనకింకొక । యాస్పదమున్నదెనాధ
తటుకున నా హరి పదముల । తద్దయనొరగుటెగాకను
నిటలతటిని వ్రాతమనల । కెటులున్నదో యటులగాక
పటుగతి నింకొక తెరువున । పరుగులిడిన మరలగలదె ॥ప్రా॥
- 7 గయు॥ చిత్రసేను నింతనుంచి । జగమునంత నేలు మనుము
తంత్రములేకనె రాజ్యము । తండ్రివలెనె నమపుమనుము

ప్రీతితోడ తమ్ములను । ప్రయముగ గాపాడు మనుము
 మంత్రివర్గముల మాట । మంత్రమున దాన్ని మనుము
 పితృతర్పణంబు నాకు । ప్రయమూగ జేయునునుము
 సూత్రముడెలియని బిడ్డల । సుబుప్రజెప్పి బ్రతుకుమనుము॥పా॥

8 చిత్ర॥ యేగుచుంటివా నాథ । యేమిసేతు సుగుణనిధి
 బాగుమీర నీతన్నిని । బ్రోచువారె తెవ్వరయ్య
 గగననీధి॥ పోవుచున్న । గరుడ యక్షవరులార
 నిగమాంత వేధ్యులార । నిత్యనిర్మలాశ్మలార
 జాగుశేయకను బ్రోవుడు । జలవాస్తవ చక్రవర్తులార
 సాగిబ్రోవుడయ్య మీరు । సన్యాశాఖ్యుపోషులార॥యే॥

సీ॥ ఇనశనివరులార । యెలమిలో గావరే
 నాప్రాణ విభుజీవ । నములనేడు

గరుడగంధర్వాది । ఘనులార బ్రోవరే

నాప్రాణ విభుజీవ । నములనేడు
 సురులార యశుల ఫే । చరులారగావరే

నాప్రాణ విభుజీవ । నములనేడు
 బ్రహ్మాదులగు స్వయం । భవులార గావరే

నాప్రాణ విభుజీవ । నములనేడు

తే॥ గీ॥ మ్రొక్కుచుంటిని మిమ్ముల । మోదమలర
 దిక్కులేదిక మీకంటె । దీనురాల
 నామొగిలించి । బ్రోవుడీ నాదువిభుని
 నాదుగళసూత్రమునకేది । నష్టమిడక.

(అని కంటిసీరార్చుచూ నిష్క్రమించును.)

పువ్వు! స్వామీ! విచారంపవలదు. తమకు శుభంబగుగాక!

అహిరణ్య గర్భుడు ప్రసన్నులై మిమ్ముల గణించును.

(అని నిష్క్రమించును.)

గయు॥ అమృత్యు యికనాకాళ్లు సంకెళ్లు వదలినవి. కమలాసనుజ్ జేరె
దగాక! (అని యాత్మహత్యో బ్రహ్మనువర్ణించి.)

చుట్టుకీర్తన—ధన్యాశి—చతురశ్ర

పల్ల॥ సత్యలోకముయందు నీయె క । సుగుణ నిక కరుణ జూపమయ్య
అను॥ నిత్యము మిముపలచుచుంటియ్యగను । నీకు శరణు గోరెవచ్చి
నాడను ॥స॥

మి॥ సత్యవిష్ణుచరుణనంచు నానుచి । సంపదించి వచ్చినాడచే నిట
కృత్యనిత్యలోక లక్షణాహ్వయ । కామమయ్య బృత్యునిగా మది
నెంచియు ॥స॥

జలజగర్భనీచు దర్శనంబుచే । జన్మచావనంబు నాయెనాకిక
దళమువేసి పూజజేయువార్ల । ధన్యతేమి జెప్పరెముగాదిల.

మి॥ ఆలసింపరాదు నామమొనిచు । అమలచరిత్ర శరణు శరణు ధాత
యిలలో సన్యాశాఖ్యవరద । యీశ్వరా సరేశవిభుధపోష ॥స॥
వ॥ స్వామీ పితామహు యార్తావర దీక్షా శరణు శరణు.
(అని నమస్కరించును.)

బ్రహ్మ॥ అమగుకీర్తన—బాధనా—అటతానం.

గంధర్వవినుమునే । గనుగొంటి నీయూర్తి
నింద్యంచు శ్రీహరితో । నెవరూ పోరా గలరు ॥గం॥

వ॥ అతడు శ్రీమహావిష్ణువు మచుష్యమామృతిమకాశు యాశుద
ర్శనము బాప నెవరివశము. అదియుగ్ గాక.

ఉ॥ డింభకుడొదానాతనికి । తీవిగ బుట్టిర పుత్రుడొదానే
నంబుజనాభతోడ ధర । న్యాయమె వైరము దెచ్చుకొంటయా

శంభునివేగ జేరుమిక । శంకయటంచు దలంచ కుండయా

సాంబుడెనిన్ను బోలు సర । సంబుగ నేగుమువాని పాలికిఁ.

గయు॥ (తనలో) నిక్కడయింతయెచది కైలాసంబున కర్ణి యాపన్నగ

భుషణునికూడా యాశ్రయించెది (నిష్క్రమించును.)

(కైలాసగిరియందు శంకరుడు సాక్షాత్కరించును.)

గయు॥ (కీర్తనములను మోక్షి)

సంగు—బారువా.

1. సుగుణభాను ! చురచకామ భుజగభూషణ

నిగనుచేర్చ నా । దైవమెంచకునగా ॥ను॥

2. నీరజచయచ । నిర్మలచేరిత నీలకంఠ

కరుణజూడుమా నన్ । గాచి యేలుమా ॥ను॥

3. భరణకాల్పపురముచందు । దైవమైయున్న

విరూపాక్షకాసను । వేగ బోవుమా ॥ను॥

న॥ వృషభ రాధావహర గరికంఠ.

శ్లో॥ వందేశంభుప్రమాదతిం । సురగురుండుండే జగత్కారణం

వందేపన్నగ భూషణం మృగధరం । వందేపహునాంపతిం

వందేసూర్య శశాంఖవహ్నినయనం । వందే ముకుంద ప్రియం

వందేభక్తజ నాశ్రయించవరదం । వందే శివశంఖరం.

(నమస్కరించును.)

సా॥ ధా॥

ఈశ్వ॥ అమగుకీర్తన—బారువా—అటతాళం.

గయుడనీ యాత్రీము । గనుగొంటి దివ్య దృష్టిని

నేముసాయములేదు । నిక కృష్ణుని వేసుము ॥గ॥

ప జనువర్ణన ప్రయోగంబు నివారింప నయ్యుండు నతఁడేగాన

భారినేవే

(అంతర్ధానమగును.)

గయు! అహ! యెంతకఠినము నాకిక దిక్కెవ్వరు.

ఉ॥ వచ్చితినేను నిచ్చటికి । పార్వతి భర్తయు నెమ్మితోడనా
యిచ్చ నొసంగునంచు కను । యింపగు మార్గము యిద్దెయంచునే
హెచ్చగు సంతసంబుగొన । నెవ్వరు నాకిక కర్తలయ్యయో
వచ్చెదనంచు దీక్షగొను । వారిజనాభుడు నన్ను బోలెనునే.

తే॥ గీ॥ అలసి వచ్చితి నేనెంతో । యాశతోడ

బ్రహ్మదేవుడో సాంబువో । భయముదీర్చి

గాది రక్షింతుని యెంతో । గలిగెముదము

నిలచు కష్టయులిక దీర్చు । నెనరులేరె.

ప॥ అయ్యో నాయాశ విరాశయ్యె గాన యా పుండరీకాక్షునే
స్మరించెద.

చుట్టుకీర్తన—మోహన—చతురశ్ర

పల్ల॥ భోగిశయన కృష్ణా । ముకుందా

అను॥ యేగతి బోలెదవో । యూచీయని ॥భో॥

1. వీతాంభరధర । వీతాదీర్ఘర

పాతకసంహారా । పరాత్పర ॥భో॥

2. దుష్టవిక్షణ । ద్విష్టరక్షణ జన్మాన

శృష్టినితి లయకార మాధవ ॥భో॥

3. అన్యాయ మిదేలా నిరహరి । యాగ్ధావరచక్ష

సన్యాశయ వరదా నన్నిక । చక్రిముసు బలిసీయ భోమము ॥భో॥

(నారదుడు ప్రవేశము)

నారదుడు (తనలో)

తే॥ గీ॥ కలహమే భోనమంచునా । కమలభవును

వ్రాసె నానుదుట నాకది । వాసిమీర

నింత దనుకను నేమైన । వంకలేక

జరుగుచుండెను నిపుడది । గరప్తయమ్యే.

ప॥ శ్రీకృష్ణుడు గయుని చక్రముచే వధించెద ననుటచేత నా
కడుపునిండ కూడుకలిగినది. కృష్ణార్జునులు నటమైతిని నడచుచున్ననారు
వారికిద్రవరకు గలహము పెట్టుటకు నిదియే మంచి సమయము.

(అని ముందుకు నడచును)

గయు॥ (నారదుని జూచి నమస్కరించుచు) మహాత్మ్య అనేక వందనములు.

నార॥ శుభమన్న గయూడా! నీముద్రతం బాతము దిన్నదృష్టినిగ్రహిం
చితిని. యొవ్వనిని కేశిపుగ్గియోజనములేదు. యరణ్యవాసులై
యున్న పాండవ మధ్యముని వేసుము.

గయుడు:—

చుట్టకీర్తన—ధన్యాసి—చతురకృ

పల్ల॥ నాశయత్రక । దామరాపు వారిండుగలరె యోమాని ॥నా॥

అను॥ పితామహుని శరణుగాక పోయినె । పిన్నవాడు ఫల్గుణుడు
బోచునా ॥నా॥

1. ధరణి వాఙ్మయెల్ల నిశిదియును నే । ధైవమెన్నెలైన బోశురనియును
తిరిగినా నెడదెల్లగావా నున్న కడుమామ్రమెల్ల హ్రోషగల్గుచునా

2. నెట్టులైన నా శరణికి న్నరుని । చుట్టి బోశురనియును వేసుకొనినా
నెట్టులైన నా శరణికి న్నరుని । నెట్టులైనా ॥నా॥

3. నన్నీ చక్రమును బరిసీచుట । నెన్నరాని పాపముమీజేసితి
నన్నగావ నమ్ములున్న నెరుగరె । సఖిభవ్రహ్మ హరుతో మునివర॥నా॥

నార॥ ప॥ గయూడా యేల నీకీయధైర్యము శరణాగత రక్షణుం
డని బిరుదు సహించిన యో యుద్ధముండే నిన్న బోసగలవు. అతనిని
జూచినతోడనే శరణునుని వేసుము ముగమూత్ర విహారుగతి యేను

వద్దు కార్యముచేసుచు నేనేగుచుంటిని.

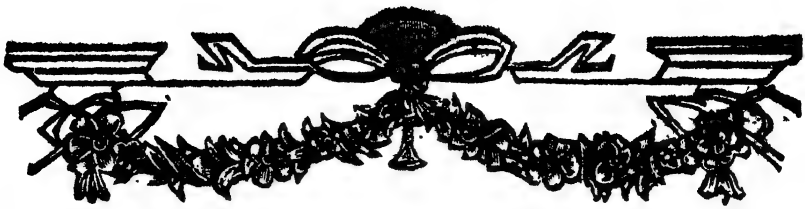
(అని నిష్క్రమించును.)

గయు॥ వ॥ శతలో॥ ఇక వారందరి హితోపదేశము లైనవి
 “యత్నేన కార్యసిద్ధిః” యనునారోపికి వృథా డెట్లు యగును. గాననేని
 స్పష్టే పాండవ మధ్యముని కొరకు ద్వైతవనంబుచకున్ నేబోయెద.

(అని నిష్క్రమించును.)

ద్వితీయాంకము సంపూర్ణము.

గ యో పా ఖ్యా న నా ట క భ జన .

తృ తీ యాం క ము.

(ద్వైతవనమున విచారముతో యర్జునుడు ప్రవేశం.)

అర్జు॥ (మనస్సులో)

చ॥ పదలునె నెన్నడైన నీక । వైరము నాదృతరాష్ట్రసూనుతో
కుదురునె పాండవేయులకు । గూడని యీవనవాస క్లేశమున్
ముదమెద గల్గుటెన్నటికొ । మున్నువలెన్ వనవాసమబ్బియీ
కుదినములన్ పదల్పుటయె । గొప్పగదోచె గదయ్య యీశ్వరా.

చుట్టకీర్తన—బిశహరి—జుల్వా.

1. పల్ల॥ అయ్యో! పదమేశ్వర! । యడవిని నిమములగుమపుచుంటి ॥వ॥

2. అను॥ జంతుచయముచందుమమ్ము । జరియింపగవ్రాసినావ

నింతదెచ్చె దృతరాష్ట్రులు । నేమియెగ్గుజేసితిమి ॥అ॥

3. మాటదిరుగలేని ! మాయన్న యాజ్ఞకునులొనె

నేటికిట్టి పశియిమముల । ధాట్కిలోనై తిమిగదా ॥అ॥

వ॥ ఎన్నడు మయనిర్మితమైన పురము నేలితమో, యెన్నడు సక

ల రాజ సమక్షమున రాజసూయమొసర్పితిమో, యెన్నడు మహాసంతో

షమున మెలంగితిమో, సవియన్నియు సడవిగాచిన వెన్నెలచందముగా

నున్నవి. సర్వప్రపంచమునేలడగిన వీరులమై యుండియు, దుర్యోధనాధుల

చే నిష్కారణముగా వంచించబడి మితిలేని కష్టముల నొందవలసి వచ్చెగ

దా యని చింతించుచున్నాడను.

సీ॥ ముక్కంటిగెల్చినే । మోడ మొందితిని

పడరానియిక్కట్లు । బాలుజేసె

మయుడు నిర్మించిన । మహానీయసభగాంచి

చూడలేకాతడు । ఖోభజేసె

రాజులందరిగెల్చి । రాజసూయాగంబు

సల్పితిమని మమ్ము । జంపబూనె

గంటజూదముచేత । గాంతఃకోడను నిల

నోడించి మమ్ములా । నోర్వలేక

తే॥ గీ॥ నౌర దుర్యోధనామమ్ము । నడవిపాలు

జేసినాడవు మమ్ముల । చెనటినయ్య

నెలమిగంధర్వబాధల । నీవుపొంద

నెలమినేనుకున్న । నీవేమి యగువా.

(అని విచారించుచు చూత నృక్షముచేత కూర్చుండును.)

(సహదేవుడు కిరాతకులను వెంటబెట్టుకొని ప్రవేశించును.)

కిరాతుడు:—

. చుట్టుకీర్తన—సావేరి—ఏకతాళం

పల్ల॥ రారాపోదాము । రాచనారితో వేటకు ॥రా॥

అను॥ యిదిగా పేరిగా బుల్లీరిగాడితోడరండు ॥రా॥

1. క్రూరమృగ మూలుండె ఘోరాటవి కిపుడు

నీరేయి మనమంత ? నేస్తులతో గూడుకొని ॥రా॥

2. ద్వైతవన మందున్న । ధర్మరాజు తమ్ములతో

పోయిమనమూ వేగ । పులుల వేటలాడుదమూ ॥రా॥

3. యిప్పసారాకన్న । నిప్పలాటి రమ్ముదాగి

దొప్పిడేసి కల్లునీళ్లు । దొన్నెలుదాగుచు మరము ॥రా॥

4. కొండదేవత మనకూ | గోకల్నియు నిచ్చు

రండిరా వేగామె | కండించ మెకములను ||రా||

వ|| వరే! మెకము పొయెరా పోయెరా! పొడువేశా! చూతా
వేయిరా!

సహదేవుడు: —

తే|| గీ|| పొద్దుపొడచివ తుదివ | భూములెల్ల

తిరిగి వేసరియుంటిరో | ధీరులార

వేళమించెను గాన మీ | వేట నాసి

జనుడు మీశోన మీరలు | జాగులేక.

అర్జు|| (కంఠస్వనిని) నదిగో చరణ్యంబున సంచరించు కీరాతకులకు సెల
విచ్చుచూ, తమ్ముడు సహదేవు డిదే వచ్చుచున్నాడు.

సహదేవుడు:—(తనలో)

చుట్టుకీర్తన—మోహన—జుల్వా

అర్జు|| మృగములను జంపుటచే | మునుల బాధతగ్గ నేడు

1. అను|| వేగుర్భూమునుంచి నేను యిటుల తిరుగుచుంటి యడవి ||మృ||

2. తగు ఫలహారములు మాకు | తగ్గిపోయె యీదినము

సగమాకలి గడుపుకొని | చరియింతుము సీఘ్రముగ ||మృ||

3. అన్న యర్లునుం డదేమొ | యడవి వేట కరుగలేదు

చిన్నబోయియుండె మోము | నన్నలెవరుదరిలేరు ||మృ||

వ|| (సమీపించి) అగ్రజా! యిట్లు మీరొక్కరు యుంటిరేమి?

అర్జు|| సోదరా! నాక్షేమమునకేమిగా, నీవిందు కూర్చుండుము.

చాలా యసటనొంది యుండవచ్చు, (అని మేను సవరించును.)

(అంతట గయుడు ప్రవేశించును.)

గయుడు:—

చుట్టుకీర్తన—ముగూరి—చతురశ్ర.

పల్ల. యెటుల దెల్పుకొందు పార్థివో త్తమునకీనిజ ||మె||

అను. యెటుల నీరజాక్షుల తన | పటురక చక్రముచే తల తటకున
భంజింపునని ||యె||

మానినల్కు వినినంతచే పరమపరుణు జరుడెంచితి.

ధనుంజయుని కనుగొంటిని | కరుల కరుప్త నీరగాను

మి వెనుకదీయరాదు | భీమములపై పాదదాసు

దీనుడనై పవరులబడి | దిక్కునీవని చేతుకొందు ||యె||

(అనియానూతతో అర్జునుని పాదములపై బడి.)

అర్జ జనాపనానీశ! పరమపరుణు! పాదదాసు!

అర్జ. ఓ! గంభీరవృత్తి! నిర్వృణ్ములకు నిరవధిరును విహించిన,
యా ఫల్గుణుండుండ భూమ్యాకాశములు నాక్షిగా నీకు శరణు
యొసంగె. యెందరు విశువమనిననూ నిన్ను విశువను. జడియకు
ము. యీ శ్రీహర్షి కా పర్యములపై ప ధిష్టంపుము.

(మీద హస్తమువైచి భయముచూపును.)

గయు. (తనలో) నానీశీ! ఇప్పటికి నా స్రాణములు కుదురుపడినవి.

కృష్ణ పరమాత్ముడు దీక్షబూనినది మొదలు యిప్పటివరకు నింత
కష్టానందకర్తవ్య మాటయె యెరుంగ ఇక బ్రతికితిని. నారదుడు
మహాకావలముజేసె.

అర్జ. అర్యా! నీ స్రాణములు తీయవ్రతికబట్టె. వారలెవ్వరు?

గయు. చుట్టుకీర్తన—బారువా—తీశ్రగతి.

పల్ల. నను త్తమియింపుము. విజయా | నాను మొరకు వినుమురాజ ||న||

1. అను. వినుతనీల విభునచరిత | వినుముతంత్రీ ||న||

2. భానుమండలముననేను | బ్రహ్మలోకమేగుచుండ

నేనుకొండజూడకయే | నిలనుతమ్మివైచితిని ||న||

3 భానుమూర్తి కర్ణమిచ్చు । పద్మనాభు హస్తములను .
 నేను విడచుతమ్మిబడియె । నేరమనుచు జక్రముచే
 నన్నుబట్టి దృఢచేదని । నరహరి ఘోరప్రతిబత్తె ॥న॥

అర్జు. (నిశ్చలముగా) మరముప్తా గర్భమండగు నూవానుదేవునకే నవరా
 ఘను గావించితివిగా ! యెంతవఃజేసితివి; యామహాత్ముడు
 తిరుబట్టుటయు, నేను బోవిగంకణముగలుగుచునా? యెంత
 వైచర్యము!

సహ. అన్నా పొరపాటని. చూడేవకి సూనుండెరుగడా ! గయునిరక్షిం
 చును.

గయు. మహాత్ములారా! జంప చక్రమువిడుచునుగాని, నన్నువిడువదు.

అర్జు. యెన్నిధమునై న గరుణించనివో, మరము చేయునదియేమి?

సహ. గయుని విడచుటయే.

అర్జు. (రాద్రీముతో) ముక్కంటి గెలచిన వీరుండనై యుండ నన్ను
 శరణువేడిచ గయుని విడచుటయునా?

మ. చెలిమి ధూర్జటి రాద్రీకారుడగుచున్ । చేవోడుయై నిల్చినన్
 బలిమిన్ న్నయు దమ్ములున్ వదలిపో । వన్ జూచినన్ వాడినన్
 వలదంచున్ నల మాధవుండు బలిమిన్ । వాదించినన్ వప్పనే
 కలనై నన్ యెవరిడ్డియున్న ధర్మపై । గంధర్వునే బోచెడన్.

సహ. గాని, యీసందర్భము పెద్దవాడు ధర్మరాజుడే దీర్పవలయును.
 అల్లదే. వచ్చుచున్నవారు.

(అనుసంతలో ధర్మరాజు, భీము, సకులులు ప్రవేశింతురు.)

ధర్మ. చుట్టుకీర్తన—ముఖారి—తిశ్రీగతి—డై లాగు.

పల్ల. కిచుకగల్గె సనుజానీ । కేమికారణమొగాని॥కి॥

అను. మానులై దుష్టరేఖ । మాన్యుకొనలేకపోయె ॥కి॥

1 అంభికనాథునితోడను । నవారాత్రిబోరినను

సభను జూదముననుచు యై । శ్వేత్య మంతగొనిపోయెను
నిబ్బరమున నుంటివచ్చు । నేనున్నట్లు లుంటివేమి ॥కీ॥

2 సహ-అన్నాధర్మజ యితడూ । మణిభద్రీతమాభవుండు
చనుచుచేతనితను । సత్యలోక మేగుమండగను
భూమిమీద నితనుతమ్మి । పౌరపాటున నుమిసెనయ్య
స్వామిభాను కర్ణమిచ్చు । చక్రపాణి దోపిటబడ
తామితఫల దాచుకుండు । కతిసప్రతిక బూనెనట ॥అ॥

3 అద్దు- శరణుయచుచు వచ్చెయినను । సరగుననే నీరగతిని
తెరవేమియు సరయకుండ । దిగ్గున సభయంబునిశీలి
కొంతతడవు విశ్రమించి । కోరికలన్నియుదెల్పు
గొంతుక గోసెతివటంచు । గోపించిన ఫలమేమి
కంతుజనకు డైనగాని । కైలాసాపతి నురగాని
సంతమాత్ర మైవదనువ । నెవరుచకుమని శరణుమిచ్చితి

4 గయు-అరిగినేను శరణుయనగ । యభయమిచ్చెగర్జనండు
భరియింపా నలవిగాని । భయశోకము నుంటివచ్చు
ధరనుయార్త రక్షణకై । దాని కంకణముగట్టికి
సరిగాదనుచును మీరలు । శంఖ బట్టినన్దుత్పత్తి
సరగున సన్యాసమను । స్వామికరుణ మెప్పుడెరు ॥అ॥

ధర- వ. తమ్ముడా అట్లు! అరిగినదాన్ని- సగది. ప్రయోజనమేమి?
(అరిభీతునివంకగాచి)

చుట్టుకీర్తన—భూపాశ—అటతాశం—డై లాగు.

పల్ల. తమ్ముడా వి నచుయ్యకృష్ణుడు । జాసికొన్నుని కర్ణునే ॥శ॥
అను! నమ్మహాకృని దోపిటచు పై । నాగ మూడు నివచెరమ్మి ॥త॥

1 తమ్మికంటి కృంచబూరెను । తమ్ముకర్ణున సభయమిచ్చెను
నమ్ముమిక మననెల్లవారలు । సప్రయోగినిచు నిహిహించురు ॥త॥

2 భీముఁడొక్కఁడ వినుము నానూ । టన్నో వినుమయ్యనండి)

ఁనున్నాని తపములిలను । ఁనున్నజేసి కార్యమేమి
యున్నతానంశమున పురుషును । యుద్ధిక్తి రీ నిల్పునొనును
మున్నజరా సంధునిగునిమిన । ముచ్చెట్లెరు ముచెకొరి ॥అ॥

3 సకు- రాజగర్భము నిల్వెచ్చలులు । రాగర్భా రాజవిగుము
నిజముతెలియక బట్టెనుచుతా । నితనికభయము విచ్చెగాని
పూజనీ మును కృష్ణహరిని । బూవికట్టి ప్రియదరియదు
యూఁ గయ్యెను భక్తుల । యేమిదేవు జేసె గయును ॥రా॥

సహ- 4 సామ్యైరవ్యామి కిర్తితః । సామ్యైరవ్యామి కుచుచుంటిమి
నిర్వహింతుమే సగంధంబును । నెగురు బోగివగలరుమల
గర్వవంతులు యగుదు చుచుట । కానెందుల్గు ఖడ్గబలులు
సర్వవియములు శౌరికగును । సామ్యైర సామ్యైరప్రసలతో ॥స॥

అర్జు- 5 భవానీపతియు సగురా । భార్గవును మహిమంత జెప్పిన
రవియు చుటగి ౫ దశ సూరియైర్వాప్తమంతయు నొక్కటైనను
ననిగ్రహహంబును జెనుక । నాన్న యాచుగిను నెట్లుజెప్పిన
భవపితావ్యాధులైనచేసి । భగవంతునిపేక్షతో కలగయునిమిమ ॥

గయు- భవానీపతియు సగురా । భార్గవును మహిమంత జెప్పిన

రవియు చుటగి ౫ దశ సూరియైర్వాప్తమంతయు నొక్కటైనను

ననిగ్రహహంబును జెనుక । నాన్న యాచుగిను నెట్లుజెప్పిన

భవపితావ్యాధులైనచేసి । భగవంతునిపేక్షతో కలగయునిమిమ ॥

అహు- ధర్మచండనా! మీసహోదర సంచకమునకు జయమ

గుగాక! జయమగుగాక!

ధర్మ- చుట్టుకీర్తనకల్పాణియూపకం

పల్ల- డ్డేమమే యున్నెరును । ష్టితి శౌరి సోపరులతో ॥డే॥

అను- సమ్మహాత్ము తెపుడైనను । మయునలచు చుండునెమది ॥డే॥

మి॥ కామజవ్వన సుందరులు మరి । గరిత సత్యభామ విదర్భియు
క్షేమమేర లేవతియును । శేషశయను తల్లిదేవకి ॥జ్జే॥

చ. కామసాలు సాత్యశీతో । గరితలెల్ల సతని గొలువ
నిమ్మహిలో శౌసాటి । యెవ్వరు లేరక్కారుడ

మి॥ యేమజెప్పనయ్య కష్ట । మిలన్ముడిదప్పువారలెవరు
స్వామి దిక్కునుచుంటిమి । సన్యాశాఖ్యుని బోచిచిహరి ॥జ్జే॥

అగ్రా- అయ్య పాండవ గృహ!

చుట్టుకీర్తన — భూపాశరాగం — చతుశ్రీ.

పల్ల॥ తలచు నెపుడు ధర్మరాజు మిమ్ముల । దైవగతియు నిల్లు
సంజె ననుచును ॥ద॥

అను॥ బేలచుగును శౌరి పెక్కు విధముల । పెద్దిల్లెలు చుచ్చుటించు
సపుడ ॥ద॥

మి॥ కల్లగామ యనుచు శౌరి బల్కెను । కథను సుమతెచ్చె కాలకించిర
వీలునెగిరి రథ మనెక్కు నవ్వడు । వివిధహరి లో మునుంచిన ॥ద॥

చ. శల్లికన్న పా) నొచ్చుచుండును । అమ్మరియు నెల్లవేళలందు
నల్లగుండు కన్నులు బిరకయేగోమహాత్మి నిమ్ము దలచుచుండును

మి॥ కాలమొక్కరీతి నుండవోదును । కష్టములు తొలగి పోవకుండునె
యిలసన్యాశాఖ్య కవిని బోచిచి । యాశుపదము మరువకెపుడు
ధర్మజ ॥ద॥

అర్జు- అపసుకీర్తన — భారవ — అబతాం.

బలరామ సార్వోకిము । బావాత్మష్టరూపు
నిలమిదక్షేమామే । నెల్లాయావప్రలాకు ॥బ॥

అగ్రా- అర్జునా యందరూ క్షేమముగానే యున్నవారు.

ధర్మ- అయ్య అగ్రుడుడా శ్రీకృష్ణునిమామ్ముడు నిన్ను మానద్రుకు
ననుపు కార్యమేమై యుండును.

అశ్వు-కౌరియెడ గంధర్వుడుజేసి మహాపరాధమును మీరీగయునివల
ననే వినియుండురు. శవ్యశాచి యతనికి నభయమిచ్చునని
బ్రహ్మ మానవుతన్మితలన విని నన్నును సుభద్రను మీవద్దకు
వెళ్ళి యభయ మియ్యవద్దని వచింపుమనెను.

అర్జు-రాణియగు సుభద్ర కూడావచ్చెనా! యామె యెచ్చటనుండె ?
అశ్వు-ఫల్గుణా! యామె పర్ణశాలలో దృపదపుత్రికయగు పాంచాలి
యొద్ద నుండెను.

గయ- అమగుకీర్తన—ఆంధ్రభైరవి—అటతాళం
పాడునారమండు । పార్థుని వేడుమాని
పడిపోయిఉట్టి : పద్మనాభులొజెప్పి ॥పా॥

భీము-అశ్వుగా యాశ్రీహరియింకానేమి వచింపుమనియె.

అశ్వు-తే. గీ. స్వామి దెల్పెదనాలింపు । సరసగతిని
నభయమిచ్చిర నొకవేళ । నతనివదలి
వేయమచుచు బల్కెను । విశ్వగురుడు
గాన ముందీయ వలదనె । గయునికథయా.

గయ-హదై వమా! వీరునన్న యివ్వకు విడువదుగదా? నాకేది తెలుపు.
అశ్వు-ఫల్గుణా! మీబావ ముఖ్యముగా దెల్పుమన్న సందేశమిట్లు
వినుము.

చుట్టుకీర్తన—బెంగాళతోడి—చతురశ్ర

పల్ల॥ అనుమా విజయనితోయనుమా । ననుసమాన శౌర్యగుణావ్య
వర్యుడైన మరదితో ॥య॥

1 అను॥ నన్ను తెలియకండజేసి ప్రతివను నిర్వహించవద్దనుమా । పడుచు
దనువులింకము లికమీదరు వదిలిబ్రతుకుమో యనుమా । తల
కట్టారి ట్టి పనులనెల్లను తప్పకొనుచు తిరుగనుమా । యేస్త
రమతితో పరమేశ్వరుడలచుచు దినములు గడుప వలెననుమా ।

- కానిపనులకెల్ల వేళలందుచ కాలువృద్ధిగా ||యనుమా||
- 2 అవతారము లిలనెత్తెనుగాని | యపమానము నొందెనుయనుమా |
 యిలభారమెల్లమాన్పి ఋషులకెల్లను బ్రహ్మాండము నిల్పెను
 యనుమా | చతుర్ముఖునిగూడి సాంబుడొచ్చిన గయునిదృఢంచెద
 ననుమా | ధరలో కార్దొపురముచెలర్చి ధాత్రినరహోనును
 మా | పు సన్యాశాఖ్య కనినిబ్రోచిన వాసుదేవసుతు ||డనుమా||

అర్జునుడు-

సీ. అక్కావినుమయ్య | యతని పృథ్వితిని
 యెరుగని వాడనా | యిలను నేను
 ఊత్రిముండనునై | యొత్తలంబున బుట్టి
 మాట దిరుగలేను | మనసుచందు
 గయుని యా హరికిచ్చి | గౌరవంబుగ నేను
 తలయెత్తుటకు తగ | ధాత్రియందు
 అర్జునుం డిలలోన | యా కరక్షకుడని
 యెఱిగి యా శ్రీహరి | యిట్లు బలుక

తే. గీ. తగదు యనుచు బల్కుము | ధర్మమగునె
 నాదు సాహస గుణములు | నతడెఱుంగు
 మించుదానికి వగవగ మేలెయెంచ
 నిలను తప్పైన యగుగాక | నేమిసేతు?
 వ. మఱియు,

ఉ. రాజ్యము నీకొసంగెదను | రాష్ట్రము నెల్లను నేలుమంచుమా
 భాజ్యత నంతయున్ నికను | బాగుగ జూచెదనంచు బల్కినక
 రాజ్యము మాకు యేలనిక | రాజగు ధర్మజు శాంతమేటికి
 పూజ్యును భీమునిక బలము | పోయెగ పార్థుడనంగ నవ్వరే.
 అక్కా. ఆపుణ్యాత్ముని పౌతిజ్ఞ మీది యేల నెరవేర్చుకూడదు.

నది యట్లుండనిమ్ము; మా శ్రీకృష్ణభగవానుని సందేశమున కేదియో పోతున్నతర మిమ్ము.

ధర్మ- చెప్పట కేమున్నది; యాశ్రీహరితో యిట్లు విన్నవించుము.

చుట్టుకొర న—ముగారి—ఏకతాళం.

పల్ల| పయముంచి మనుగావుమచుము శౌరిని ||ద||

అను|| స్వయమూగనే నతినిని | ప్రియమూగ నేడెనుము ||ద||

1. బాల్యకాలమునుండి | సాండప్రలు తన యడల భక్తిగలిగియుండి రనుమూ | తస్యలేమిజేయ లేదోయనుమూ నేరమొక్కాటి నీ మరది దనుమూ | నితరులొకై మాతో గినియకనుమూ | వయస్సు దనకన్న బాలుడవె యనుమూ | మోక్షి పలుమారు వందనుమూ లనుమూ | వాంఛనుతులెల్ల తనకు హేతులనుమూ | గయుని మన్నించ సమయమిదే యనుమూ | కవ్వడిని గావుమచుము గంధర్వుని బ్రోవునునుము ||ద||

భీము వ. అక్కారుడా! యా వాసుదేవునితో నిట్లు వచింపుము.

సీ. పుండరీ కాక్షుడా | పుత్రిదాసముజేయు

మనివేడ గుంతితో | ననినరీతి

దుష్టజరాసంధు : దృంచినదినమున

నాతోడయపుడుతా | ననినరీతి

రాజసూయముజేతు | రమ్మకృష్ణాయన

నాడుమాయన్నతో | ననినరీతి

అర్ధరక్షణకంటె | యమితకార్యములేదు

యనుచుమాతోడను | యనినరీతి

తే. గీ. నెల్లమరచియు నాహరి | యిట్లుబల్కు

తగదుయనుచును బల్కుము | ధాత్రిలోన

గయుని వశనిగనివము | గలుగువచుము

కరుణ జూపియు గిము | గ్రార్థుఁ గావుచునుము.

అర్జు- మహాత్మ! నాయగిప్రాయవిట్లుగా యెఱింగింపుము.

2 యతిగా నున్నచో | యతివానిచ్చి నెట్లొకసే | కృపనుజూపి
దాసతి నూపచుగాదె | లక్కయింటిలో జానకనుజూచె |
విషముజెట్టి పువసెట్లగాచె | బారికాశీమమున విత్తుని
జేసె | నుమునునిర్మితమును సభపరిచయ సే | కాంతవహ
నంబు తనవలనజేసి | రాజసిహనుంబు పుడవలనజేసె | ఇంత
మహాప్రకాశితో | యెటులనమి చేసి గునునివిడచినును |
గలుగుకీర్తనము ॥౬॥

నకు. వ. నామాటలుగా నెట్లచుము.

తే. గీ. భయముననుండె నాభక్త | ఎరుకెఱిగిని
శరణమిచ్చెను మరదయు | సన్యసాచి
యిరువురును నీకుభక్తులే | నుంచిమీఠాడ
యిరరులెవ్వరు యింమిలో | మిన్నటకును
వదలుమికినై చ వైరంబు | వారిజాక్ష.

సహ. వ. అయ్యో! సహదేవునిమాటలు, యిట్లుగా వచింపుము.

8 చ॥ కారప్రతెల్లాజేసిరి | కానీపనికెల్లారు కాచిక్షించితివి యను
మూ | కాలంనున్న దయజూపెనుమీమా | సీచరణాయుగము
నమ్మిరనుమూ | యిలనుసీకన్న దిక్కులేదనుమూ | కడుబీదా
స్తితిగా నుంటినుము | నీనామస్మరణము దిక్కెయనుము |
గాచిరిక్షించు భావమునీడనుము॥ గాంగయుపార్థుల నిరువురను॥ వీ
కరుణించి బోవుచునుము ॥౭॥

అయ్యో అవును. మీయందరి యభిప్రాయములు తెల్లమైనవి. గయుని
విడచుటలేదుగదా! శ్రీకృష్ణునిమాట తిరస్కరించి యుద్ధమునకు
సిద్ధముగా నుండిరా?

భీము- అట్టియోగము తటస్థించినచో నట్లేజేసెదము; పొమ్ము.

ధర్మ- తమ్ముడా! అంతదూరము పోనేల; శాంతింపుము. సకులసహ
జ్యేల్లారా! మీ గుర్రులు యింటిని మఱుటేరములకు దోడ్కొని
పోయి యావరింపుడు.

సకు- సహ- చిత్తము (అని అకూర్చునితో నిష్క్రమించును.)

గయ- క్షత్రియాయ్య సంభూతులార! సత్యవతులనుటకు మీకే
తగును.

ధర్మ- సోదరులార! మముగముని తోడ్కొని యాశ్రమమునకుపోదము

అర్జు- అగ్రిహ! సుధర్మ! మెటబెట్టుకొని, మాద్రీపుత్రు డిదేవచ్చు
చున్నవాడు. సీత్ర సమస్తము నేను వెనుకవచ్చెదను.

ధర్మ- పోరా! నట్లేకొనిమ్ము. నీవామెపై నలుగవలచునుమా!

భీము- శల్లుడా! వర్తమానము పంపుటలో బాహుబల పరాక్రమ
శౌర్యసిరుండనకు నాసోదరుండ ననిపించుకొనును.

అర్జు- అట్లే సమయోచితముగా వర్తించెదను. (అంత ధర్మరాజభీము
గయులు నిష్క్రమింతురు.)

(సుభద్రాసహదేవులు ప్రవేశం)

సుభ- (అర్జును పాదములబడి) ప్రాణేశ్వరా! జయమగుగాక, జయ
మగుగాక.

అర్జు- (తనలో) అహ! యెన్నిదలంబులై నది. యీమెనుగాంచి, నేనే
మియు, గుర్తుపట్టలేకపోతిని. విధి యెన్నిమార్పులు దెచ్చును.
(కొంతతడవూరగాని) కాంతా! నీముఖమండలమువీక్షింప బహు
స్థిగురొందుచున్నాడను. యేమందువా?

జ్ఞ. గీ. పద్మనాభు సోదరివయ్య । పార్థులకును
యెలమితోమత భార్యవై । వెలసినావు

పాండురాజుకు గోడల | వయ్యుపరమ
తన్నియొట్టు లుండిముఖాన | డాటలేడె.

తే. గీ. చాలగా రోజులయ్యెను | చంచలమీ
చిన్నిబాలుని ముద్దు || తేమచుకసి
చయ్యెనా కన్నకొడుకును | నౌకలోని
చచ్చి శివించి ముంటిని | చాకనేను.

సుభ. పాణిశేషరా! మీరింత వగునవలను, కనుగొనరుని సుకల్పము
నకు ముగేమి చేయగలవారము అలిరున్నను కుకలముగాకే
యుండెను.

అర్జు. దేవి! నీవు న్యాయరానతిగుండి దైనికలమునకు వచ్చినవని విన
గోరెడ.

సుభ. అక్కూరునివలన విడిచేయందురు. నాన, మిమ్ముల బ్రతిమాలు
కొనుటకు వచ్చితిని. గతుని నిశిచిపెట్టనడెను.

అర్జు. పేయనీ! సకలధర్మములు తెలిసి యిట్లరియెడవేల.

చ. తగునుకటంచు బల్కెకీక | తగ్గయునాడని నీజీవుచ్చిరకా
నగుమరె మమ్ముచ్చె నర | నాధునిచ్చెను నివివేయకే
మగునొకన్న వేలకగు || మాటలయందుండి దెచ్చుచుండునో
లగువ్రుచుగాను మోక్షపాలు | లొకటి గో నుచుగాకె చెప్పెనీ.

సుభ. చుట్టకీర్తన—కమాచి—అటరాని.

పల్ల. నాథా నామనవినుచూ | నాసాణనాథ ||నా||

అను నాథా నామనవినుచూ | నామన నామన ||నా||

నాథా నాథా | నాసాణనాథ ||నా||

1. గంధర్వుగాచుటకు | గలహింసగానే

ని. నపాలేయకునూ | నిలనామననూ ని||

గయోపాఖ్యాననాటకభజన.

2. సదమాలాత్మకుడైన | స్వామి కీహరీతోడ

కదనామృతంబకుమా | కల్పవరహిత ||క||

3. పదమూలకు మ్రొక్కేడ | బావమాటయు విశవా

సదయుడౌ సన్యాశాఖ్యుని | సదమంగతి బోధించె ||నా||

అర్జు- (రాద్రీముతో) కార! క్షత్రియులమై జగంబుఁజన్మించి, దేశప్ర
ఖ్యాతిగాంచిన, వీరులమై ముండ, నట్టి సేవవాక్యంబులాడెదవేల.
చుట్టుకీర్తన—పీఠాన్ని—ట

1. వసుదేవపుత్రీ | సమకూహోట విరుతా కీర్తిగాతి ||వ||

మి! నిశుగుడెండక కరూణించుచు | నేమనుచును దెలిసి వానిని

కోరుకొని నాశుభతతోనకె | కాంత యిలను సర్వమబ్బునె ||వ||

సుభ- 2. ప్రియేశమగు | ప్రియైన కనిమిలి కడవోయబోకు ప్రా||

మి! గార గయని నిజది మోలెల | గారలోయకు కప్పగింపును

గార చెడి మీకేహమెల్లను | గంగసాలగు నేయబోకును||ప్రీ||

అర్జు- 3. సననామొందికనీ | జగహర ముచి పంకమందులనూ ||వ||

మి! గాత్రదేవి గ్రుంగెడుట | కాంక్షనాబును తగలజెట్టుట

ప్రభుత్వలై నేనెల్లు మెల్లను | సకలసేవోగును యరి ||వ||

సుభ- 4. గయని నీమన కరే | నయ్యగునామ శౌరి లయ్యనెనూ ||పా||

మి! నేనుసాయమనవే గయనీ | నిలగు గూర్పుకపోను చకిరి

నెయ్య పిదగుల బోధించి | నెలదిహూయను పాటేయరు||ప్రీ||

అర్జు- 5. యద్ధామగగానీ జగోమియను | గుణద్బాలిలవెదినా ||వ||

మి! మొద్దువాడును నీను మేనును | మొగనును సిగ్గెలదా

నద్ధంఁచెగయను జెప్ప | నురగ కయనుని మోలనిల్లుట ||వ||

సుభ- 6. సతిగరపుటనూ | నేనెంత దామె తనుకూడెప్పుటనూ ||ప్రీ||

మి! సతియు పూటలు పోకపోయె | సర్వప్రీడలూ సప్రయోనెదరు

నేతిదీరకాయ యందురు | నీమనాఘని పలుకు లిలను||ప్రీ||

అర్జు. 7. యువిద వినుమికనా! కుద్దేశమెల్లను గమునీ విడడరుమా. ఎ!

మి! సవిరయ ముగను విమవ డరుము । సంగరొబుర గెలుపు మరుము

కవియు సన్యాశాఖ్యనేగ్ని । గరళకంఠుని పాదమార ॥వ॥

అర్జు. భోటీ! యిట్టి మాటలను ముడదేశించుటకా! యంతమూలము

నుండి యిచ్చటికి వచ్చితివి, యిక చాలును పొమ్ము.

సుభ. అయినా మాట చెల్లింపరా!

అర్జు. నాను నేను తీర్థయాత్రా) వ్రాతుండనై తిరుగునపుడు మీయన్న

నన్ను తీసుకువచ్చి నీకు పాణిగ్రహణ మొందుచున్నదే నీ మాట

చెల్లింది యిక నీ వరుగ వచ్చును.

సుభ. (తనలో) పాణిగ్రహణము పెట్టర పెట్టు విషవకుండే, నేనేమి చే

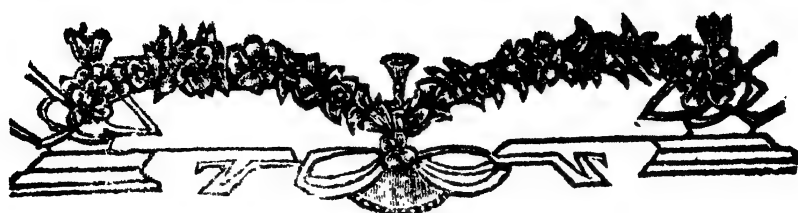
యగలదాన. (అని నిష్క్రమించును)

అర్జు. (సహదేవుంజూచి) సోదరా మర కుటీరుములకు పోదమురమ్ము.

(అని నిష్క్రమింతురు.)

తృతీయాంకము సంపూర్ణము.

గ యో పా ఖ్లా న నా ట క భ జ న .

చ తు ధ్ధాం క ము.

గ్వాంకాపురంబున నొక రమ్యసాధాంతరంబులో

శ్రీకృష్ణ బలరామ సాత్యకులు ముచ్చటించుచుండ

(చక్కారుకు ప్రవేశించును.)

కృష్ణ- అక్కారునా! పాండు పుత్రులు కుశలమే?

అక్కా- (సందేహించుచు) అకుశలము గాక నేమి!

కృష్ణ- చుట్టకీ గన—పావేరి—చతురశ్ర—డైలాగు.

1. పల్ల! సందేహమేలా నీకూ । సుగుణ ద్బుమయ్య

అను! సందహ జ్ఞేమమేర । నాదాచించిర నిన్ను ॥సం॥

బల- 2. గమును ద్వైతననమూండు । కన్వడిచెంతను యుండెరలేదా

నయముతోడ యుల కాంతేయులు । నరహరి మాటను విని

రాలేదా ॥సం॥

సాత్య- 3. సమన శఖ్యముగానీ । నామహాటడవీలోన

కడుమునుమూ నొందుచు । గడపుచుండెర దినమూలెల్ల ॥సం॥

అక్కా 4. సందహ జ్ఞేమమయ్య । నన్నివిధముల సందరుబల్కె

కడమే కర్తవ్యమయ్య । గన్వించీ పాండవులుండె ॥సం॥

కృష్ణ- న. శాద్రముతో బానా! దుర్భార్గులంద రన్నివిధంబులుగా

పలికిరిగా, తరువాత, తరువాత.

అక్కా- చుట్టుకీర్తన—మోహరాగం—చతురశ్ర)

పల్ల! నిమకుశలవార్తొడిగి కృష్ణా! నీరమున్న గొల్లమసముధ్వజా! నీ!
అను! కదనమికను మాతొమ్మాయిములము! గొల్లముగొచ్చి పర్లుగొల్ల
మయెను ||నీ||

మి! సదమగ్రాశ్మ కుంఠసేర్పునిచ్చెను! సన్వసాచికనెను నిలజంఘ
బేధమెంచనెలముమ్మ! ప్లెనంగి భవజంఘరములములమ్మితిలనె||నీ||

చ! విధముడెలసి స్వల్పకార్యములకై! వేరుచేయ తగదుయనుచు
[బల్కెను
మాధవానిన్న సమ్మిసారమనియెను! మాద్రిపుత్రు లెల్లవేళ
[లంచున

మి! సధములగుదు మాట కెగుజెప్పిరి! సంజున్ని విధములుగాబల్కిరి!
సదయులైన వారుజెప్పించిరి! సన్యాసాఖ్యని బ్రోచిన
[శ్రీహరీ ||నీ||

కృష్ణ- ఓరీ! విశ్వాసహీనా? పాండవమధ్యమా, చిరకాలము నీలాభము
నకై యపరిమిత స్నేహంబుజేసి, సన్నీహిట్టుల మోసపుచ్చితివి
నాప్రాణమిత్రుడవనుకొంటిని. గాని నింతవాడవై తివని యెరుంగ.
మర బాల్యస్నేహంబునైననూ, తలంపవై తివి. మీనితముగదా!
యామర్యోధనాధులతో నిష్కారణముగా వైరము డెచ్చుకొం
టిని సన్నివిధములా మీవలన సప్తమేకలెను.

చ. సవినయ మెల్లజూపితివి! చక్కగమమ్ముల వంచినాడ వౌ
యవినయ బుద్ధిచేతనిటు! లత్యధికంబగు కీడుజేసినా
వపుదువు ప్రాణమిత్రుడవు! పార్థుడ నీకీటుచేటుగల్గెనా
యెవరిటు నీతినేర్పొకొ! యేగునైన దలంపలేదొకొ.

ప. అక్కారా! నీవింకంబుగనుము. ముంఘజరుగబోవు కర్తవ్యమాలో
చించెద.

(అప్పుడు సత్కమించును)

సాత్య- అగ్రజా! ముచెల్లెలు సుభద్ర నభిమన్యుకుమారుని వెంటబెట్టు
కొని యిదేవచ్చుచున్నది. యూమెయేమి వచించునో వినెదము.
(అంతట సుభద్ర కుమారుడును తునుచున్నచు విచారముతో ప్రవేశించును)

సుభ- చుట్టుకీర్తన—సాంగు.
అన్నా నామనవిచుచున్నాను. భయము బాపుచున్న కష్టముల
ద్రోయక ॥ ౧ ॥

అన్నా నాను పలుకుచునున్నది. ॥ ౧ ॥ అందు నామాటవిను ॥ మ॥
దీపరక్ష దిక్కుపడె ॥ నీమరాల గానమున్నది ॥ ౧ ॥
నయము సన్మారకముగ్గు ॥ నాచేరిను శ్రీరామేశ ॥ ౧ ॥

వ. అన్నా పాండవులను చిన్నిగమునుండి తెంచి పోయెదము. చన్నాచుమే
నా; నీమరలియందు రచ్చేనున్నది. యంతకంతకలజాపుటతిగదు

కృ- (కౌరవముతో) యేమీ! నీమట్టవృథానికగుణము, నీభర్తగారు
మంచివాడుగాను మేమేయధములుగాను, నీకగుపడుచుంటిమి. నే
రమునీమగనిదికాదు నాదియే. యేమందువా?

నీ. నీకాంతుతోడను ॥ నేకాంతముగ నేను
నీలలోన దిరుగునా ॥ నేరమేను
యన్నమాటలుపెన్న ॥ యాధునికయుగము
నిన్నిచ్చి నదియునా ॥ నేరమేను
జిన్ననాటచుండి ॥ జెలిమిజేసియు నేను
నెగుజేయకయుండ ॥ నేరమేను
గర్వితులై వారు ॥ గావించు పనులను
నేమరచ్చియుంటినా ॥ నేరమేను

త. గి. యిలను సతనికి మేల్జేయు ॥ నేరమేను
నేరమేమియు జేయక ॥ నేరమేను

నన్నిచేమును నాను | గాని అను

నెన్నగాని నాను | గాని అను.

సుభ- గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి.

పల్ల! అయ్యుగా నాను | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి.

అను! కమ్యునియనుగా | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి.

మి! నెన్నకీర్తి — గొప్పకీర్తి | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి.
నెన్నకీర్తి — గొప్పకీర్తి | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి. ||వ||

చ|| దుష్టులు — గొప్పకీర్తి | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి.
జేసినను — గొప్పకీర్తి | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి.

మి! పొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి.
జక్కగొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి. ||య||

కృష్ణ! అమ్మమ్మ! నిన్న నున్న నెన్నకీర్తి.
చుట్టకీర్తి — కల్యాణకీర్తి — గొప్పకీర్తి.

పల్ల! యోముదురు యాను నిన్న | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి. ||యే||

అను! ప్రేమ యొముదురు యాను | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి.

• మి! లేమకెంత పుట్టనిట తెక్కి లేని ఘోషాన్ని
నేమకెంతమొగు మిన్నపడు | నానుగొప్పకీర్తి చుట్టకీర్తి ||యే||

• చ|| చాతెచీరె నెన్నకీర్తి | చాతెచీరె మిన్నకీర్తి
కోరిక పశుగణమునెన్న గొప్పకీర్తి దోమగొప్పకీర్తి

• మి! సరలేకల్తెముదురు | సరలేకల్తెముదురు
గొప్పకీర్తి మిన్నకీర్తి | గొప్పకీర్తి — గొప్పకీర్తి. ||యే||

సుభ. వ. అన్నా! యివి ఎలాగు గొప్పకీర్తి. కర్ణికర నిమిత్తము మునుకులు
గాని. (అమ్మమ్మకు)

కృష్ణ. సోదరీ! యిదినిక్కవమాగా యిట్లువినుకు. పెక్కుమాటలే.

తే. గీ. అతినా దాసగనేలను | యబలవినుము
 నేనుబ్రతికెను సీధర్త | నీలు నుము
 మగమబ్రతికెను సీమోల | మనలుచున్న
 నన్నజచ్చెనటంచు నీ | యాత్మసమ్ము.

అభి. మామలారా! యనేకవందనములు. సనమాన దుర్వారప్రతిజ్ఞలచే
 నేల మమ్ములతూలనాడెదరు. శాంతింపును. శాంతింపును.

చుట్టుకీర్తన—భూపాశరాగం—ఆదితాశం.

పల్ల | వినుమోనల్లమారు | వైరిమేలమాతంజితా ||వి||

అను | ఘోశుభంబు తెల్లనూర్చి | గాచిన తంజీవిసీవు ||వి||

1 మున్నుస్వ గుణాభివని | నిన్నుయెన్ను చుండగాను
 పన్నగ శయనాసీకు | భార్యమైతిమా మేము ||వి||

2 సన్నెసమ్మి నారిమికను మా | నేరిమేమిలేదుమారు
 తనువులు నిలువపుధరపై | తల్లిమొగము నై సజూకు ||వి||

(బలరాముని వాదములనుబట్టుకొని)

3 ధన్యుడవేతెల్లమారు తగవుదీర్ప లేవై తివి
 సన్యాసాఖ్యునిబోచిన | స్వామిమమ్ము దయనుజూకు ||వి||

బల.

ఉ. బాలుడవమ్మునీవు జతి | పొదువు తంజీకి యోరికూళ నీ
 లీలను మాకుజూపితివి | లేశము చోషమటంచు యెంచక
 యేలచుయిట్టి సంగతులు | యెవ్వరు నేర్పరినీకు యిట్టులగా
 చాలు నికేలపొమ్ము పలు | సారులు వల్లకు నిందిప్రతికా.

కృష్ణ. ఓరీకృష్ణా!

ఉ. వారికిగల్గు కష్టముల | వారిజనాభును జూచుచుండెనగా
 గారివమింత లేకనను | గంగను గల్పితోరి డింభకా

నోరును మూయుమోరి నిక | పుత్రుకవాసువు వారికేమెడగ
మారవు కుమ్మరామకడ | మాయున నిత్త డిచ్చెంబులుండునే.
సుభ. (తనలో) వీరికిరువురము, యుద్ధము తప్పకజరుగును. నేనేమిచేయ
గలదానను. అయినచూ మానదెనెల నిరువురను పంపిజూచెదను.

(అని సుభద్ర) అభిమత్యునితో నిష్క్రమించును)

కృష్ణ. అన్నా బలరామ! మనము ఇంక యుద్ధమునకు పోకములెమ్ము.
(అచురంతలో రుక్మిణి ప్రవేశించును.)

రుక్మి. పాణిశేషరా! ధన్యోస్మి ధన్యోస్మి (అని కుమ్మరించును)
చుట్టుకీర్తన—సీహారాగం—నీకతారం—జైబాగు

వల్ల! పార్థని గావుమునాథ || ౧ ||

అను! వ్యర్థముగా నతనిదృంచ | వరుసయగునె ప్రాణరాధ || ౨ ||

1 నీచెల్లెలు మొగముజూచి | నేరమున్న ముదిసేలు
కాదీరక్షించుకట్టి కర్తవ్యున్నా | మంచీ ఘనుడవులెమ్మా |
వృంచతగమవిరూమా

మి! దేవదేవ దివ్యరూప | దిక్కు నీనె జగముకెల్ల
కావుమయ్య యమలచిత | కరుణనూచి యరవిసేలు || ౩ ||

2. కృ- ఔను సోహోవే మానిని | ఔ||
ఓవిదర్భరాపుత్రి | యూరుకొనుము చాటునిక
యానినచ్చుకొగ నీకు ! యధికచేమిదేవాలు నాకుగల్గదే
యతనితో యుద్ధమువలదే | నీవీ నేరముగాదే

మి! నీవు సిగ్గుదెచ్చుకొనుము | నేను సకల రాజులలో
జావు మరుచు తలగొరిగితె! జంకులేక తిరువాని చెల్లెలగావె || ౪ ||

3. రుక్మి- దేవా నను దిట్టిననూ | స్థిరముగ బోవుము పార్థుని
నేవిధముననై నగాని | నేలుమునాథ | చిన్నానమునగాదా |
పెంచుముగిరిగాదా |

గయోపాఖ్యాననాటకభజన.

మి! నట్టివాని దృంచ నీకు । న్యాయమేర నాథ
వట్టిచూటగాదులెక్కు । వరసన్యాశాఖ్యవరద ॥పా॥

కృష్ణును.

ఉ. యేమిటుబ లచుంగి విక । యేలసుకుంకరి నీతిలేదటే
భామిని కేకాగృహాని । వానకులందుఁ చెల్లుగా పో
శేమియు మా నల్లదిక । నేగుయు నన్నిధయున్ నెరుంగకన్
కామిని లో లగుచు నిక । కాంత నుదిన్ ద లపంగ బోకుమా.

యశ్చ. ౩౬లో పోతేశ్వరుండు నేశెప్పిన తప్పక విందుని వచ్చినందు
లకు మంచి గరగ్రామియచ్చిత్తము చేసినారు నన్న దిట్టుటయే
గాక. మానంశమును కూడా నింపజేసిరి, పురుషుల నన్నిడూ
నమ్మగాను అవసరమున్న సన్నిమిరిచెటిలో జూపింతురు, తిదువరి
బానిసకన్న చుక్కలగా జేతురు.

(అని కిన్నరానై నిష్క్రమించును.)

(అంత సర్వభామ ప్రవేశించును.)

సర్వ- చుట్టుకీర్తన—హింసూహ్నిగోడి—చతురశ్ర).

పల్ల! నాథా యిట్టి ప్రతిక యాననీ । నవరేత గోప

అను! వాదామెందుకు వానిలో । వైగమెకను చాలించిపుము

బాధాపెట్టగనేని । భగవంతుని గుఱివీర నా॥

1. అర్జునుండు సుగుణాంశుని యనననెల్ల బల్ల చుండ
నిర్జరులెల్లచు మెచ్చగ । నీచెరిగి మా నిచ్చిరవిక
దుర్జనుండనగ యశని । దోషమేమొ తెలియకుండ
ధూర్జటికై నను వెరునను । కూరము నాలోచింపుము ॥నా॥

2. కామితములు దీర్చునట్టి । ఘనబాగుండ ననియు మిమ్ము
స్వామి నిన్ను భుజిని పార్థ । సారథి యని బలుకుచుండ

చతుర్థాంకము.

నీమదిలో కలత | నికనేల రమాకాంతుడ
కామితములు నొసగుమికను | కవిసన్యాశాఖు కెపును
లేమపల్కులై న విసపు | లిలను మీకు ధర్మమేన ||నాథా||
కృ- వ. అర్జనునితోటి ముద్దముమాని, యేమర్జునునితోటి జేయమనియెడవు.

చుట్టుకీర్తన—చంగ్లారాగము—నతురశృతి.

పల్ల | సత్యాజితాత్మజ వినుమ | సమరిమేల మానవలెను ||స||

అను! యౌతలమున నీనలెనే | గాజులు తొడిగించుకొని

చేతిగాని యటలునేను | చేతులు గట్టుకయుండ

1. యెంతదానవే నీవు | యెరపు లేక బలుకుచుంటివి

సంతాపురమున శమంతిక నపహరించె శౌరి యని, నిండమోపితే

నన్ను దిగులుపెట్టితే | పెద్దభయ నవ్వితే,

మి! అట్టి వారియింట బుట్టి | యార యెంత జాణవోదు

నెట్టివైచి మున్న నన్ను | నీయెడమ కాలితో దన్నితివే ||స||

వ. ఓసీ, కలటా! యింక నీవు చక్కట్లను జెప్పబోకుము, నీవు
యింక నరుగవచ్చును.

సత్య- (తనలో) పురుషుల వ్యవహారమునకు స్త్రీలుయెన్నడు పోరాదు
పోయిన నావలచే అననాము పాలగురురు నేను జెప్పిన వినుదు
రని వచ్చిందులకు యీ పరాధనము గుంకచాలును నున్న
యెట్లుచూరునో.

కృష్ణ- అన్నా. బలరామ! అచట సాత్యకీ! యిటు వినుమ యుద్ధము
నకు సంసిద్ధులగు శూరాగ్రేష్ఠులును పృథ్వీమృ సాత్యకీ
ప్రముఖులమారులున్ను, నింకా మనకు సహాయులైయున్న
సమస్త పృథువులున్నా, మహాధులై యుంచవలెను, యాదవు
లనందరిని సమరధులై యుండ నాజ్ఞనంపంపుము. అన్నా, నీవు

గమోచాభ్యాసనాటకభజన.

ప్రభాన సేనాధిపతివై యుండి సమరము నిర్వహింపవలయును
మరియు యీ మహా యోధులనందరిని ద్వైతవనమందున్న
పాండవుల పాలికి దోడ్కొని రమ్ము.

భల
సాత్య

{ గోపాల కృష్ణ! యల్ల సంసిద్ధులమై యుందుము.

(అని నిష్క్రమించును.)

చతుర్థాంకము సంపూర్ణము.

గ యో పా ఖ్యా న నాటక భజన

పంచమాంకము

(ద్వైతవనమహాకయేవారి)

ధర్మ- (ధర్మరాజ భీమార్జున నమలసహదేవులు ప్రవేశింతురు)
అశుకుకీర్తన—నాదనామక్రియరాగం—అటతాళం

గరుడాధ్వజనీతోడ । కయ్యా మెట్లాడుదును

ధరనూ యికనేనెటుల ! ధర్మాము చప్పుదునూ ॥గ॥

(అప్పుడు కృష్ణభగవానుడు బలరామునితో ప్రవేశించును.)

ధర్మ- సోదరులార! శ్రీకృష్ణుండదే వచ్చుచుండ నెదుర్కొందములెండు.

(అని తమ్ములతో, యెదురుగానడచి) శ్రీకృష్ణ బలరాములార!

యనేక వందసములు.

కృ- మీసహోదర పంచకమునకు మంగళము.

బల- ధర్మరాజా మీకందరకూ స్వాగతము.

కృ- ధర్మరాజా! నేను నవ్వయముగా నడుగుచుంటిని గయునివిషవరుగదా?

ధర్మ- యేలాగున విషవంగలము, ధర్మవృత్తిరేకముకాదా మహాత్మా.

కృ- అట్లయిన యుద్ధమునకు సిద్ధముగా నుండుము.

అర్జు- బావ! యిది తమవంటివార్కి- సమ్మతకార్యముకాదు.

(అంత యుభయపక్షసైన్యంబులు నిశ్చేష్టులై యుండ కృష్ణార్జునులు
యిరువురూ యుద్ధరంగమునన్ ప్రవేశింతురు.)

(కృష్ణార్జునుల యుద్ధసంగము.)

కృ- చుట్టుకీర్తి — మోహహరాగం — చతుర్విక్ర.

పల్ల| యోప్రియశేస్తుక నో రేటులూడెర | యుచితమటర వెడగుమాట
లామట || యో||

అను| జూపినా గ్రసేమ వివయమెల్లను | జులకకాకౌంవో చేసేమది|| యో||

మి| నీక్రియనశి మొగ్గమై జూడకను | ట్టునెన్ను వంచినాపు ధృపై
నాప్రియసమక | బల్కినానవ్వజూతురెల్లనారు నిరయంచి|| యో||

చ. కాండవనహంబు మొగలుగాగల| ఘునకావ్యములెల్ల కేసెననుచును
దుండగంబు జూపనాడ కీయడ| ఘాస్తకు కనులు గప్పియుండెన

మి| మొగ్గిరము యింతసేకు యేల| మూర్ఛసేమ మొగ్గముజూడవోర
దండధర్మకై న వెరువవేర | ధు సన్యాశాఖ్యవరదునేర || యో||

తే. గీ. మరచి నాడవు ముఁమైత్రీ | ముదిసేవు
మెలగుచుంటివి విశ్వాస | మింతలేక
పొనేతుని దరిమిర | వాడవగుట
దలుపకుంటివి మమ్ముల | ధాత్రీయందు

అర్జు. స్వామీ! జనార్ధనా.

తే. గీ. ఎరిగియుంటివి విశ్వాస | మెల్లమదిని
దలుపరైతిరి క్షత్రియ | ధర్మమేమి
ధుణియందైన గలదెయ్య | దారుణంబు
శరణయనువాని విడచుట | శౌర్యమగునే.

కృ- చుట్టుకీర్తి — కల్యాణిరాగం — చతుర్విక్ర — డై లాగు

పల్ల| పార్థాయిటు గలవామొందుటేల | సజ్జంవాలా || పా||

అను| నిర్ధయాత్మ కుండవనియు | నేనుమున్ను యెరుగనైతి
స్థిమేమొ, తెలియకమే | నల్ల కుమారులతోడ || పా||

1. మరకు గల్లు చెలిమిన్లెల్ల | మఘవనుతా మరచినావు
 సనయము పోడలెల్లభువిని | నవ్వకొనుటయేకాని
 నీమదిలో సురయుక నెనరులేదొకింత | నేను వ్యయముగాను నిన్ను
 బ్రతిమాలుచు నుంటిగాన నాతో సమరముజేయుట లాతివారు
 నవ్వదురే ||పా||

2. అర్జు- దేహా మ నొవ్వనాడనేలా | త్రిలోకపాల ||దే||
 ఆన భక్తా పాలిన్నను | యాలకాపరేదిక్కని
 కామ్రూపా పుర యనుచును | కాననమున నొదిగియుంటి ||దే||
 నీమచుటమే నమ్మితి | నేరమేమి లేదుయనుచు
 మీ బుద్ధిలైకా గలసివచ్చె | మేదిని యక్కారునితో
 బోగివనిచును సమయమునా | బావను బ్రతిమాలెనంటి పరి
 పరి విధముల లోకులు | పరిహసించినన్ గాని | నెవ్వెరపడి
 గముని వికువ | నేను సరకమొందుదునే ||దే||

3. కృ- బంటుకొనికను వినుమా | మున్నూ భార్గవరామును
 తనదు బండ్లి వియోగమున | తల్లితల్లారుకలేదే
 గాని యిట్టి యుపమానము లిలను | యెన్నియోగలవు
 తనువులు బుద్ధుభక్తప్రాయము | లని యెరుగవె నీతివలదే
 ముం బ్రాప్తజన్మ కథను | మానసముం తెలిసి తిరుగు ||పా||

4. అర్జు- అభిరూపార్తుల చాటువ మనకేలయ్య | యాడీ తప్పని
 వారలు భువిని యనేకులు గలరు

అంశుచేత గాడటయ్య | నడవినుండె ధృజుండు
 నీదుమదిని దీక్ష | నికవదలుము యుద్ధకాంక్ష
 బదిలముగా మమ్ముబోవు | పరిమపురుష యప్రమేయ
 వదలకనూ నన్నుగావు | పరిసన్యాశాఖ్యప్రప ||దే||

కృ. ప. పల్లవా! నేనెన్నివిధముల జెప్పిననూ రాబట్టిన కుంపేటికి మూడే

కాళ్లన్నట్లుగా, నీవివరీతబుద్ధియే, స్వప్నమగుచున్నది, నన్ను తృణప్రా
యునిగా దలంచుచుంటివి, యల్లదే చూచుము విశ్వరూపము.

(అని కనులు తుడుచును.)

అర్జు. (వైకీప్రీతి) స్వామీ! జన్మతరించినది చాహిమాం, చాహిమాం,

కృ. అర్జునా! యింకీ నై ననూ గయుని విడవనవా లేని.

అర్జు. చుట్టుకొరక—కీర్తనాగం—అటతానం.

పల్ల. నీదివ్యాకృతినిజూడ । నేధియ్యడనైతి బానా

అను సాదుజనుల బాచించిట్టి । స్వామినన్నా కరుణజూచు ॥నీ॥

1. నీదు. దయను వలన మేము । నెన్నోపనులూ జేసితిమీ

యథార్థకార్యమన్న । యటులుతోచదె నాదుమదిన్ ॥నీ॥

2. కృ. యెన్నికీతులు దల్పనక పో । యేల విసృతా యర్జునా

జను నీపేకి జన్మవాడవు । జక్రమున బలియయ్యెదవునుమ ॥యె॥

3. అర్జు. మీదుహస్తములో నేను । మేను పిడచితె ముక్తిదొరకూ

కడమికనూ మానుయ్య । కమలనేత్ర గరుడవాహ ॥నీ॥

4. కృ. నదియు జూపుట నప్తమయ్యెన । నన్ను గెల్వాలేవుచాక్కా

నీదు మనసూచెదరె నౌరానింది । తనయా విశువగయున్ ॥యె॥

అర్జు. 5. మాధవా! శ్రీయవంశమునందు బుట్టి, హస్తమునందు ఖడ్గ

మును ధరించి, యుండి యంతమాట బల్కితివి, బావ! జయా

పజయములు దైవాదీనములు గదా, గయుని విశువ.

కృష్ణ. స్వేతవాహనా! నేను యంతకొటి యవతారముల నెత్తితిని.

అల్లదే చూచుము, కీరసాగరమధ్యంబున కీమహావిష్ణువు ద్వితి

మావతారంబగు కూర్మరూపంబును జూచుము.

(నంతట నముద్రిమునందు కూర్మవతారము కనబడును.)

అర్జు. (కరముల మోగింప.)

మ. చెలివై మాకును బంధువై గతియునై | చేదోషువై నిల్చియున్
నిలలో కోరిన పల్కువై విభుకవై | యెన్నంగ సత్కిరితై
మొలగన్ భూస్థలిలోన మిన్నవయి యి | మ్మేయి కూర్మమైనా వ్యా
కులతన్ మాన్పుగ దాల్చినాడ విక నీ | కున్ జేతువే జోతలన్.

(అని సమస్కరించును.)

కృష్ణ. ఫల్గుణా! మదీయప్రజ్ఞావిశేషము జూచితివిగదా, గంధర్వుని
విడచెదవాలేదా.

అర్జు. మాధవా! నీలీలామాయావతార దర్శనంబున నాకు సమరమున
కుత్సాసామధికమగు చున్నది. యేమి యన, సామోర్పరమేశ్వ
రుండవు, సకలసంచారములకాధారివి, సాంస్థాంతర్యామిని,
యవతారమూర్తివగు

చ. ఇలనిక నిన్ను గయ్యమున | నింపుగ నేను జయింతునేని నా
కెలమియు కీర్తియుంగలిగి | యెల్లడ నొప్పుమ లేక యున్న నా
తలయును నీదుచక్కమున | తర్గిన మోక్షముగల్గుగాదోకో
గలను యెరుంగనట్టి నర | కంబులు లేకను సౌఖ్యమొందెకన్.

కృష్ణ. ఫల్గుణా! నేనెంత జెప్పిననూ, యనివేకుంబున సాహసముచేయు
నన్ బహిష్కరించుంటివి యింక నీదుచిహ్నము మెట్టియో
వచింపుము.

అర్జు. బావా! గంధర్వుడు నిరసరాధుకగుటచే, వధజేయుటలేగదా.

కృ. (కొదరిముతో) శ్రీమూర్త్యుడ! యాగంధర్వుడు యపరాధములేని
వాడుగా! యట్లయ్యి యా గోపవంశయు నావలననే యున్న
ట్లున్నది. యింత విశ్వాసఘాతకండవని, యెరుంగిన కామసాలాది
యదుపుంగవులతో గలహించి నామధ్యస్థోకరిని నీతిచ్చి పాణి
గ్రహణ మొనరించితిని.

అర్జు. (రాద్రీ)మున కిష్టా! యెంతపెట్టివాడనై తివి. నీసోదరిని మరయింక చక్కని రత్నపుత్రునికు యర్పించకపోతివా! యింత లావణ్యశరీరము కోమలాంగి దొరకకున్న కొపినధానినై, బ్రహ్మచర్యాశ్రమంబున నుండునే!

కృ. (రోషమున కనులెత్తికేసి)

తా. ఔరా! దుష్టనరీంద్ర నేను ధర్మపై | యత్సంత సంక్రమింప
పోరా! నానినొకరికి నీవికను యీ | పోరాటమున యేలరా
యా! నీకుముగియు జూడవగు నా | యత్సంత సంక్రమింపగు
యేరా! నీవిక మారిన నుండనుటకుగా | యేలోకము నుండువా.

వ. ఛీ! నున్నట్లుగా నీ చివమతి! నీకల్మష పాదముల నొకటిగాను చాలింపుము. నీమోమువీక్షింప మహాపాపకమున నుండునైతిం
చును. నానినొకటిగాను. (అని పాదములొకటిగాను)

అర్జు. అర్థితోషనా! తా!

నీ. నీపదంబునెగదా | నీరధికాంతయా

గంగబుట్టియు మహా! ఘోరకౌ

నీపదంబునెగదా | నెలకయై భువినిలె

నడచిని బడియున్న | బడుగురా

నీ పదంబునెగదా || నిరతంబు దేవతల్

సేవిందిసంతోష | చిత్తులైరి

నీ పదంబునెగదా | నిక్కువంబుగబలి

పాతాళమందున | పరగుచుండె

తే. గీ. నట్టి నీపాదపద్మము | నమలచరిత

నొచ్చెచుచుచు నామది | నొవ్వసాగె

పాదమిటుదెక్కు యొత్తెద | భద్రజేడ

యఖిలగుణాదీక్ష సర్వేశ | యార్థరక్ష. (పాదములొత్తబోవును)

కృ.

మత్తకోకిల — డైలాగు.

1. యోరిమూఢ పరాక్రమంబిక | నోరుమూయర చాలురా
నోరదాపవ వీరులకొల | బారదోలిన ఘనుడవై
పొరుషంబిక లేకకాళ్లను | బట్టియొత్త ఘనంబెరా
బారు చాలును మామమోరి శ | భాషునివైచ్చంగ నీకుడే॥

2. అర్జు. పొరుషంబిక లేదుయంచు | పరాధవంబిక జేయకూ
దారుశాస్త్రము నామచేతను | ధాటిగా యికమండెగా

3. కృ. ధారుశాస్త్రము నామచేతము ని | వానమెచ్చెదరాచూ
బారిపోనగ నాచెనీకుని | కారనాతనిగెల్వగ

4. అర్జు. మీరునాకి దెప్పబాణియె | మృచ్చులారకాసురుక
వీరువాని జంకితీవిక మీగుగానదిచాలునూ

5. కృ. నాకానది నోలగంబున | నామభార్యను నీకగగా
వేరెజూచుచు నూచుంటివి | పేరుగొప్పది నూరుకో

అర్జు. వ. మేము ప్రపంచకర్మమున నొడంబడియుండుటచే, నూరుగొన
వలసివచ్చెనుగాని పొరుషములేకగాదు. యీనిపినాంతరమున
మేము కౌరవులనెల్ల విహ్వలము జేయుచున్నాడె, మాబలపరా
క్రమ శౌర్యము నీవు చూడగలవు.

కృ. యీవాంభిక వచనా ప్రగల్భములకేమిలే! యాధార్తరాష్ట్రీలు
సంత బలజేతోని హీనులుకారు. నికనూరుకుండుము. సిగ్గుచేమూ
లకూర్చుండక తిగును ని బుంకుచుంటివి. తల్లిపుట్టిల్లు మేన
మామలనద్దనా దాచికము.

అర్జు. చుట్టుకోరిక — బారువా — చతురశ్ర — డైలాగు

1. పల్ల | అల్లరిబావయ్య | ఒల్లరికృష్ణయ్య | ననులుచదనముజేయకు
మీరేడ ॥అ॥

అను కల్లలేలనాడెదవూ । కల్పవనుదియేలనీకు । కరుణజూచి గయూని
గావుమా ॥అ॥

గంతులేల బావనీ । రంతుడెలిసెపోవ । నీజిత్తులింకలేవా
కాంతలగోరి దొం । గతనముకుమారీ । మీగడపిడతలుజూరీ ।
యెవ్వనమున జేసినట్టి యాయాదవులిండ్లవనులు ॥అ॥

2. కృ. నాథాటియెరుగవేర । యోదబ్బర వంకాడ నీనిబ్బరంబు లెటుల
పోయెనొర । వాదులేలనాడెదవూ । వాసుడేవుడనియెరిగి వడ
లుము గంధర్వనికాను ॥నా॥

జనుశ్రుతికను కాయనా । జక్రమికనుపోదు । జనాపవాదునీదు ।
నీముఖముజూడరా । పాపహేతువౌనురా । పౌరుషమేలలేదురా ।
కడనమంగనా రాజసూయముగాదు । గలహమెనీయటల వ్రాసె
నేమిసేతురా ॥రా॥

3. అర్జు. కామకామబాగా । శమమాపుకేనుకావా । నాకీర్తినిలుపలేవ
కడనమ గమా నేనువెరుకుకుపోయ । చిలచిమా పుమికాను ।
కాంతలమవ్యయందుండి గంతులిపటమునుగాదు । కుదురుగాను
గాయుటకు గోవులుగావు ॥అ॥

4. కృ. నీదుబుద్ధిచెడెనూ । యింత పాపివైతివికనూ । నీవరుప్రగాలిపోను
కారడవినుండవె । భార్తరాష్ట్రులకీవె । దాసుకవౌదుప్రసీవె ।
నీపాట్లికముందుచుండె । నేనుజూచెదనుపోరా । నీపాటిఘనుండ
వాని । నేలయెదురనాడితివి ॥నా॥

అర్జు. నీదుమేలుచేత యిలబాధవచ్చెఘాత । నిశతస్థిపోదువ్రాత॥
యడవినుండమె । యెన్నోయిదుములుబడమె । రాక్షసులు దూ
రముగామె । నీదుకృపనుజూపకున్న । నిలరాష్ట్రము నేలుదుము ।
సదమలూత్మ నీవలనే । సకలబాధ లజ్జెచూచు ॥అ॥

6. కృ. నీదుమేలుగోరి । యాఖిర్లబులుబోరి । నేకప్రములకుజేరి । కావ

రమేర! కనులుమూసినవేర! కరుణజూడగపోర! వదలిపోయెచకో
వలన! నిబాధలిలనుమీకు కదవమునకు రమ్మికను కవిసన్యా
సాన్యవరదు ||దా||

ప. (రాద్రీముతో) బౌరా! యేమీ! నీగర్వాంధకార ప్రిసంగము
సంతకంతకు మేరమీరుచున్నదే! యింతమర్వాన విహీనుండవై
బలుకుచున్న నీదుగళమును నిమిషకాలంబుర మధీయ సుదర్శ
సంబుచే దృంచెద గాచుకొమ్ము.

అర్జు. నీనుదర్శనమునకు సమానమగు విశ్వకర్మ నిర్మితమగు గాండీవ
మున్నదిలే!

కృ. ఓరీ! మూర్ఖవాచాధమ! యడవియందుండు కొండబొరియలలో సంచ
రించుచు మృగపక్షి కీటకాదులను దునుమాడు బోయవానివగిది
వింటిబద్ద బట్టిరంతమాత్రీముర, యెవరికి భయముకల్గును.

అర్జు. నేను నీవనినట్లే బోయివాడనె! నీవు దొమ్మరయాటలయందుండు
హాస్యగాడ వానిచేతనుండు జల్లెడవంటి చక్రీమునుబట్టి నీవా
మమ్ముల బెదరించువాడవు.

కృ. చుట్టుకీర్తన—హిందూస్తానితోడి—చతురశ్ర

1. పల్ల! యెంతవాడవో యర్జుర ||యెం|| ఛీ! ఛీ! ||యెం||

అను! యింతవాడ వగుటయెపుడు | యెరుగనైతి దుర్మదాంధ ||యెం||
వాపాత్ముడ నీముఖమును యీపై నేనెటులజూతు
పాపమనుచు యెరుగలేక | బదరుచుంటివ తులువా | యెదుటి
కొంటివ | నీతిని మరచియుంటివ | సారథి మాటలువినవ |
యందున ఘనుడనైతివ

మీ! పండువంటి స్నేహమిలను | భంగము గావించినావు
మొండిబ్రతుకు బ్రతకనేల | మండలబతు లెల్లదూర ||యెం||

2. అర్జు. పదనములాడకుబావ ||ప||

పౌరుషంబు లేనితమవు | ధరమన్ననుగార్యమేమి
 సును ౦ మాంధాతాదులు | ధరతమతో గొంపోయిరె
 సరజ్జడవె | చాలును మన్నదింటివె | గొల్లపాలుగుమవవె
 ఎందుచే గుణములుచెడవె | యత్తమగూడితిగావె

మి| భునిగాజులెవరై నను | పోరుగల్గి తిరిగిరేమి
 సవియముగ బల్కుమికను | సన్యసాది నేరమేమి ||ప||

3. కృ- చాలుచాలు మూర్ఖానీ | శౌర్యమెల్ల తెలసెపోర
 యిల వీరుడనై తివేని | కులసతికోక లొల్పగా
 నంబుల బడయదోయగ | యల్లుగలయ గాల్చగ | విషమూ
 బెట్టి గుమపగ | బృహద్రథ సుతుమ గొట్టగ

మి| యెందుబోయె నీపౌరుష | మొలుల మూల గూర్చుంటివి
 బంధములు బావుమనుచు పాదములను బట్టలేదె ||యెం||

4. ఆర్జు- పౌరుషంబు లేకగాదు | ఎరుదెలసి మాటలూడు
 వరక్షత్రియ వరులలోన దశేరిధుండు | వసుధమణియడ భూ
 మిమో బలియునుండడె | శిబిర కండలివ్వడె | హరిచంద్ర
 మాలగొలువడె | ధర్మజు డడవి నుండడె

మి| ధర్మపై మమ్ముల దెప్పట | తగునా వసుదేవ తనయ సా
 తిరారు మాకు మీరు | సరి సరి యిక నూర్చొనుము ||ప||

5. కృ- బిషియమించు కంతలేక | బిచ్చమెత్త యరగినారు
 జనుచుచుండు రాజులను | చంపుటగాకు | పడతిని యోడుట
 గాదు | రుషియక యేవురును నొకతెక పెండ్లి యాడుటగాదు
 గుడ్డవంటికిలేదు | నడవుల నుండుటగాదు|కుమవను కానునులేదు

మి| అంతలేసి పనులకుమీ యన్న దమ్ములే తగుదురు
 సంతకుమీ సాటి మేము | సగుదుమనీ దెలుపలేదు ||యెం||

6. అర్జు. అమగుకొనుట | మాకుకొత్త విద్యయుగాదు
అమగులు మూడడుగలేదే | పామగు లేక యలబలినీ
బండుపనులు నీలోమేము | బడయగలామె మామను
మమపగలామె ! వెన్నలు | గుమవగలామె | గదుపుల నమప
గలామె కోకల | తమవగలామె

మి| మగువలు దిట్టుచునున్నా | మరలియుంటిమీగాని
నగుబాటగునట్లుమున్ను | నాతిచె తన్నులుదింటిమె ||ప||

7. కృ- కారులుపేలిన నాలుక | ఖండలుగా జీల్చెవమర
పేరులేక నిన్నిపుడే | పెద్ద కడ కంపించుర | బుద్ధిమెరుగవా |
చిన్న పెద్దలుగనవా | ప్రకృతి కథతువవా | గయునా వద్దకు
తేవా | చక్కపు మద్దజూతువా

మి| నగమామది యైచివుని | సమరమునను గెల్చుటయా
భగవంతుండని యైచును | భావమునను దలుపవైతి ||పెం||

8 అర్జు. నగమామది యనుచుశివుని | సరియగునే హనియించుట
యదణితముగ సంబుధిని | యసురసురలు తిరుచునపుడు
మొగ వాడవైతివ | పంది నగలుగుల్కన | పతికై మిగుల
నేడ్వవ | తల్లికా యసుమచకవృంపవ | వేర్తల లగవరింపవ

మి| యిన్నిచేష్ట లెరిగినీవు | యెక్కిరించు చుంటినయ్య
కృష్ణనకార్ద్రపురమున | కవిసన్యాసాస్థునేత చిన్నికృష్ణ ||ప||

కృ- వ. ఔరా! నీదుష్పాండిత్యము మేమిరుచున్నది.

మ. మునునేజేసిన మేలులన్నియును నీ | మోయుకదగ్గ లేవురా
జనుమీ యింతననాధవంచు నెరుగన్ | కాలంగ లేనైతియో
కనుమాదోరి మదాంధనీకనులు నిం | కక గాన వాఘార్తనీ
వనగ్గ నెంతబలుండవార విచరా | వైరింబు నీకేలరా.

వ. ధీ మూర్ఖడా ! నీకనేక యువకారుంబులవేసినాడు. వాటిసన్నిధిని

మరచి మమ్ముల నెదుర్కొనసాగితివి. మేములేకున్న నీపాత్ర
మిగానుండునో.

అర్జు. అ! యాలాగుననేనిజము.

సీ. నీదయచేతనే | నిఖిలరాజ్యముబోయి

వసుధపై మాకెంతో | వనటగలిగె

నీదయచేతనే | జూడంబునకానామ

బ్రహ్మలమెయడవి | బట్టినాము

నీదయచేతనే | గాదెయ్య మయసభక

యవమామొంది | మతివతోడ

నీదయచేతనే | నేర్చునగొరవల్

మమ్మిట్టులనుజేసి | మసలుచుండె

తే. గీ, నీగుదయవల్లకానల | నిలచిమేము

కట్టగుడ్డయు తినవంట | కంబులేక

కందమూలాదులనుదిని | కాల్గుచుండ

దెప్పమీకిది సమయంబె | దివ్యచూత.

కృ. ఓరీ! దుర్గర్వప్రలాప. నీచమతీ! మేముచేసితి యుపకారంబులు నీక

తినబుద్ధికి నపకారంబు లయ్యెకానోలు.

అర్జు. ఔను. నీకటాక్షవీక్షణ ఫలితంబు మమ్ముల నిరణ్యావాసమే

దిక్కనినది. లేకున్నచో రాజ్యసుఖంబనుభవించుచు నీవలెనే

యుండుము.

కృ. కులటా! యిక నీగంభీరవాక్యంబులక గట్టిపట్టి గయునివిడిచెదవా
లేదా?

అర్జు. (ధాటిగా) నేనుముమ్మాటికి విడువను.

కృ. అట్లయ్యి త్వరలోనే వీరస్వర్గమధిష్టించగలవు.

అ. అదివేరేయభిప్రాయము. జయాపజయ నిర్ణయమెవరిసాధ్యమగును.

కృ- చుట్టుకీర్తన—కల్యాణిరాగం—చతురశ్ర

పల్ల॥ చెడిపోయెదవనుచు నెంతజెప్పిన | చెనటివయ్య కాలుదుప్రవృ
చుంటివి

అను! మడసెదవికజూడుమోహి క్షణములొ | మఘవసుతాయమ పురం
బుజాతువు ॥చెడి॥

మి॥ పెడగుబింక మేలపోయెదవరా | వీరుడంచు నేలపొంగెదవరా
కడకునీడు ఖర్మమెటులనుండెనో! గానీయ యేమిచేయగలను॥చె॥

అ- (పై యన్వయము)

శరణయనుచు వేషినట్టివారిని | శత్రుకీయ పాపమొవపుజమ్మా
ధరణిజనములెల్ల నవ్వజూతురు | ధర్మమెల్ల తప్పిపోయిరినియును
మి॥ మరణమేగల్గెను కరమునకా | ముచి నుగురుపుర్యమొవపులెమ్మా
నరకమేమిలేక జేయుజన్మకు | నన్నుసిందపాలు చేయకయ్య ॥శ॥
కృ- (తనలో) సరి, సరి, యిక నూరుకొనకూడదు. (అనిఖడ్గము నొకచేత
బట్టి సుదర్శనము నలంకరించి) అరేమరాత్మా! మవీయచక్కాన
లంబునకు బలియగుచున్నాడవు. యిదేగాచుకొమ్ము. (అనిచక్కా
మును జూపుచు ఖడ్గముచేవేయును)

అ- (మూర్ఛనొందును)

కృ- (వెలవెలబోయి) ఆహా! నేనెంత కఠినహృదయుండను. నాముద్దుల
మరదిని చేతులార నిష్కారణముగా దృంచినాడ.

సీ. బంధువుల్ నా కెంతొ | బహువిధంబులజెప్ప

చెనటిన్ జంపితి | చేతులార

సోదరివదనంబు | జూచుటల్ యెట్టుల

చెనటిన్ జంపితి చేతులార

నాతల్లిదేవకి | నాకునీతినిజెప్ప

చెనటిన్ జంపితి | చేతులార

కామినీజనులెల్ల | కయ్యంబువలదన

చెనటిన్ జంపితి | చేతులార

తే. గీ. అయ్యోపల్లణనాచేత | నణగినావ

బావ! బావ! యటంచును | పలుకువాడ

వకట యేగతియేగును | ద్వారకకును

భన్యగుణసాంద్ర) సుతగుణ | పార్థ! పార్థ!

క. అనియందు | జచ్చువాడెటు

కనగలడొకొ ప్పాణములను; | గానన్ నేనా

చెనటియును యుద్ధకారకు

డునుయగు గయుద్వంచి యిపుడె | నొందెదచావున్.

వ. (రాద్రీముతో) గంధర్వాధమా! గయా! యిదేకడతీరితివి.

(అనిపరుగిడబోవును)

అ. (మూర్ఛదెలసి)

తే. గీ. అహహాకృష్ణుడ యప్పుడే | యరుగబోకు

యితడు జీవించియుండనీ | వతనిదరికి

నేగలేవయ్య యెప్పటి | కేగలేవు

చేతనై నచో నన్నిటు | చెండిపొమ్ము.

కృ. (తనలో)

అ. వె. ఇతని మొండితన మ | దెంతో హాశ్వర్యము

చింత చావపులుపు | చెడని యట్లు

గాన యితని మొదట | ఖండించివై చిన

పలుకు లివ్వరావు | పార్థునుడి.

వ. మించినదేమి! అర్జునా! అట్లైన గయును, నీవు, మీమీపితా

మహుల దర్శనము చేతురు. చూడుము.

అర్జు. కృష్ణ! యీసారి గాచుకొమ్ము . (అని గాండీవమును నెక్కుబెట్టి శరమును విడుచును.)

కృష్ణ. (మూర్ఛనొందును.)

అర్జు. (వెలవెలబోయి కృష్ణుని మీదబడి) హా మాధవా! సాండవక్ష పాతి! తిర్రభవపక్షక! నిన్నుగురించి ముల్లోకములు వగచును గదా! నేను మరణించిన సుభద్ర పాంచాయ లిరువురే శోకింతురు! సకలభూత దయాపరుండవగు నీవిషయమై సర్వజనంబులు దుఃఖింతురుగదా.

సీ. నినుజంపి పాపినై | నెగ్గొసర్చితి బావ
దేవకి దేవులు | దిగులుపడగ
నినుజంపి వసుధలో | నెల్లమారవకోటి
కపకారినై తిని | కమలనేత్ర
నినుజంపి ధూర్జునై | నిర్మలాత్ములు సత్య
భామ రుక్మణికెంతో | పాపినై లే
నినుజంపి క్షీతిలోన | నెల్లయాదవులకు
నాపదదెచ్చితి | నొరయిటుల

తే. గీ. మాకు దిక్కేది యితరుల | మాటలేల
యెల్లభంగుల బాండవు లే | పుమీర
నుండగోరెడి వాడవే | యువిధనిచ్చి
కృష్ణ! నాపాలిడైవమ | కృష్ణ! కృష్ణ!

క. పసితనమున | నుండియు మన
మినుమంతయు నొకరి కొకరు | వీడకనున్నాన్;
కసితనముచేత నిన్నిటు
పనదూర్చితి సీతావత్తు | పృథినయనెగ్గెన్.

వ. గావున నేనిప్పుడే నీసన్నిధింజేరెద (అని తన కంఠమునకు బాణముచే నెక్కుజెట్టును.)

కృ- (తెలివినొంది రాద్రీముతో) ఏమీ నీప్రతిజ్ఞ నెవరనా, మూర్ఖుడా! గయుడెచ్చటనుండె.

అ- గయుడెందులకు, ముందుగా నన్ను జయింపుము.

కృ- (రాద్రీముతో)

శా. బౌరా దుర్మథ నేను విశ్వపతిని | యన్నింటయున్ యుండియున్
హూరాగ్రేష్వరుని ధర్మ మెలగియున్ | వోద్యంబుగా నుండ యీ
వీరాత్ముం తలద్రొంచ నేనిభళిరా | వీరుండనే చక్కీనే
యేరా గాచుకొర క్తధారలొలుకున్ | యీ చక్కీభావంబునన్.
(అని సుదర్శనమువల నుద్యుక్తుండాను.)

అ. క్రిష్ణా! నాప్రతిజ్ఞను యిట్లు వినుము.

శా. నేనే ధర్మజు సోదరుండనగు దే | నిన్ సర్వకామ్యార్థసం
దానం బొప్పగజేయు దుర్గకును భ | క్రాగ్రేష్వరుడై తి నే
నే నాకుంఠికి పుక్కుడై మెలగితేనిన్ | దివ్యగాండివమున్
బాణంబిప్పుడు గృన్థజంప తగదే | భవ్య ప్రీతాపంబునన్.
(అని గాండివము నెక్కుజెట్టును.)

కృ- అరునా! నీయాయువు సరిగాచుకొమ్ము.

అ. క్రిష్ణా! నీవు యమపురంబు జూతువులెమ్ము.

(వెంటనే ఈశ్వరుడు ప్రవేశించును.)

ఈశ్వ- (తనలో) ఆహా! యేమీ! యీ యల్లకల్లోలము, సరనారాయణులై, యిట్టి ధీక్షులో యుండెనా. (అని యిరువుర మధ్యజేరి హస్తములన్ బట్టుకొని) కృష్ణార్జునులారా! యాగు, మాగుము, మీ యిరువురకిట్టి పగజెల్లునె. బదరికాశ్రమంబున యనేకవేల సంవత్సరములు, తపమునల్పి సరనారాయణులై, యాదవ పాండ

వాంస్వయములందు చుట్టవించి చిరకాలము ప్రియమైతిగ
మెలంగి మీరు యిట్లు సమరమునకు నుత్సహింప ముజ్జగముల
యందును, పరిహసింపబడుదురు, గాన మీకు తగదు, శాంతి
నొందుము.

కృ. ఉమామహేశ్వరా! వీరియిరువుర తప్పులు మున్నంచ తగినవికావు.
అర్జు. నీలలోహితా! నేరమేమియూ మాయందులేదు, తప్పులన్నియూ
నావాసుదేవుని యందే యున్నది.

ఈశ్వ. తప్పునకు మీరందరు సమానులే, యేమందురా,

ఉ. ఇమ్మహి నున్నవాని నిక । నేమియు బాడక నే గయుండు చా
నుమ్మును నూయతప్పనది । నూహనునెంచక వాని నీ కరా
న్లమ్మున వేయుటక బలుక । నొనెమదిక నిక నీది తప్పనే
డెమ్మనముక విచారణము । జేయక పార్థవి తప్పగుక నిలక.

వ. గావున! మీమువ్వురి యందును తప్పులున్నవి గనుక సంధిజేయు
టయే నాయభిమతంబు.

(అంతట గయుకు ప్రినేశించి సమస్కరించుచు)

గయు. మహాత్ములార! మిమ్మునందరిని నూడ కను భవ్యుడనై తిని.

ఈశ్వ. మాధవా! గయుకు నీవరను భక్తుడు గావలె యతని
యాదరింపుము.

గయు. దేవాదిదేవ! కృష్ణా! చన్నిగాపాడుము.

(అని. పాదముల బడుచు.)

అ. దేవకీసందనా! గయుని క్షమింపించి నన్ను బోధింపవలయును.

కృ. (గంధర్వుని చేరదీసి) గయుడా భయము దక్కియుండుము
(అర్జునుఁ జూచి) ధనుర్జునా యాగ్రహముచేత నన్నమాటలు
పాటికేయుట భాగ్యముకాదు.

అ. బావా! సచ్చిదానంద స్వరూపుండవగు నిన్ను యెంతయో
దూషించినాడ నాతత్వలను మన్నించి కృతార్థునిగాజేయుము.

కృ. గరళకంఠుని దర్శనంబున నందరికోపములు చల్లారినవి మహాదేవా!
యీ ధనుంజయుని ధైర్యము శ్లాఘనీయమే.

ఈశ్వ. నిజము నిజము.

(అంతట ధర్మరాజు భీమనకుల సహాదేవులు ప్రవేశించి
శివునకు నమస్కరింతురు.)

ఈశ్వ. ధీర్గాయురస్తు! ధర్మరాజా! నీయదృష్ట మేమని వచింతును. యీ
కృష్ణభగవానుడు నీమరది యగుటచే, ధన్యుండవు. సకలసా
మ్రాజ్య సంపత్తిని నొందగలవు, నీధర్మబుద్ధికి మెచ్చితిని, కావ
లసిన వరంబులు కోరుకొనుము.

ధర్మ. జాలచంద్రహాసీ తమకటాక్ష వీక్షణంబుచే, నన్నియూసిద్ధించె.
యేమియన మీదరిశనభాగ్యమే మహాభాగ్యమాయెను.

అర్జు. అందరమూ కడుధన్యులమైతిమి.

ధర్మ. స్వామీ! నాయభీప్రాయము చిత్తగింపుడు.

చ. ధరనిక పాడిపంటలును | తద్దయుగల్గియు సౌఖ్యసంపదల్
తరగని భాగ్యముగ గలిగి | దాగుణంబునసారమై యిలన్
సరగున రాజులందరికి | సౌఖ్యమునిచ్చి విరోధమేమియే
తెరగున లేక జేయుమిక | దివ్యగుణాకర సర్పభూషణా.

ఈశ్వ. స్తథావస్తు.

(అని నిష్క్రమించును.)

మంగళహారతి

సురటరాగం—చతురశ్ర.

పల్ల. మంగళమో వ్రరగళయన | మాధవ జయమంగళం

అను! రంగనాథ లక్ష్మీరమణ | రాధాకృష్ణ మంగళం ||మం||

1. కుచేలుని బోచినట్టి | కోమలస్వరూప నీవు

గాచీ రక్షించుస్వామి | కమలనేత్ర గరుడవాహ ||మం||

- 2 గోవర్ధనగిరినెత్తిన | గోపికామనోహరా
నవనీతా చోరమాకు | నీవెగతియొ దేవా ||మం||
3. ధన్వాత్ముల మమ్ముజేసి | దయతోగొను మంగళమిదే
సన్యాసాఖ్యునిబోచిన | స్వామిపరాత్పరనీకు ||మం||

గ ద్వ ము.

ఇది శ్రీకృష్ణ చరమాత్మ కరుణాకటాక్ష లబ్ధకవిత్య
అభవన సగోతోష్ణవ భవనసూత్ర త్రియా
రిషేయ ప్రానగ సామశాఖా భవనస రుషిః
మండాన్వయవంశపయఃపారాహరరాకాసు
భాకర మల్లయూఖ్య పౌత్రనిరంతరనర్వే
శ్వరారాధన హాపయాఖ్య గృహాల
క్షిప్త గడ్డిమాంబికా సుపుత్రసక
ల నిద్విజ్ఞన విధేయ సన్యా
శయ్యాచార్యనామధేయ
ప్రణీతంబైన గయోసా
ఖ్యాన నాటకభజన
యంతలిపంచమాం
కము సర్వము
సంపూర్ణము
ఇదిశ్రీకృ
ష్ణార్పణ
మస్తు.

గ్రంథ పోషకులు

—:):—

1 బ్ర॥ కవులూరి సూర్యనారాయణాచార్యకవిగారు, రాజమహేంద్రవరం.

2 బ్ర॥ ఆమదాలపల్లి వెంకయ్యాచార్యులుగారు, వాస్తుజ్యోతిష్య పండితులు, నిండ్రకొలను.

3 బ్ర॥ మహాత్మా మానేపల్లి సత్యనారాయణాచార్య సిద్ధాంతిగారు, అర్థమూరు రామచంద్రపురం తాలూకా.

4 బ్ర॥ అయిన వెల్లి విశ్వనాథాచార్యులుగారు, నారాసింహపురం.

5 బ్ర॥ తూరుబాటి గణాధీశ్వరాచార్యులుగారు, రాజమహేంద్రవరం.

6 బ్ర॥ మండా వీరభద్రయ్యాచార్యులుగారు, కానూరు.

7 బ్ర॥ మండా కొండయ్యాచార్యులుగారు వునికిలి.

8 బ్ర॥ ముంతా గురుమూర్త్యాచార్యులుగారు, తూమలూరు.

మఱియు, నీ నాటకప్రదర్శనమునకును, గ్రంథప్రచురణకును, అదరణాభిమానములు జూపుచున్న, నామిత్రులగు, మదీయ గ్రామపౌరుల శెంతయు కృతజ్ఞుడను.

ఇట్లు విధేయుడు.

బాలకవి సన్యాశయ్యాచారి.

శ్రీరామ పెన్, రాజమండ్రి.

ప్రకటన.

అచ్చుతీరి సిద్ధముగా నున్నది.

గయోపాఖ్యాన నాటక భజన

వెల రు 1—0—0

నాచేరవియింపఁబడి అచ్చునకు సిద్ధముగానున్న గ్రంథములు,

సీతామనోహరభారతము.

శృంగార రసపూరితమగు మేఘరంజనేవల.

స్తుతీవిజయ నాటక భజన.

 వలయువారు:—

బాలకవి మండా సన్న్యాశయ్యచారి.

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా, నిడదవోలుతాలూకా, వేలివెన్నపొట్ట.

కా ల రి .

15289